

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AİLELERİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARININ, EĞİTİM
DÜZEYLERİNİN VE SOSYAL YAŞAM TATMİNLERİNİN, OKUL
ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARDAKİ MEDYA
KULLANIMINA ETKİSİ: TEKİRDAĞ İLİ ŞEHİT ÖĞRETMEN
NEŞE ALTEN ANAOKULU ÖĞRENCİLERİ ÖRNEKLEMİ**

Berre ÇAKIRLAR

Tez Danışmanı

Öğr. Gör. Yasemin OZAN

İSTANBUL-2024

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AİLELERİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARININ, EĞİTİM
DÜZEYLERİNİN VE SOSYAL YAŞAM TATMİNLERİNİN, OKUL
ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARDAKİ MEDYA
KULLANIMINA ETKİSİ: TEKİRDAĞ İLİ ŞEHİT ÖĞRETMEN
NEŞE ALTEN ANAOKULU ÖĞRENCİLERİ ÖRNEKLEMİ**

Berre ÇAKIRLAR

Tez Danışmanı

Öğr. Gör. Yasemin OZAN

İSTANBUL-2024

YEMİN METNİ

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih

Adı Soyadı

İmza

ÖZET

Bu çalışma, ailelerin sosyo-ekonomik durumunun, eğitim düzeyinin ve sosyal yaşam tatmininin, okul öncesine devam eden çocuklardaki medya kullanımına etkisini anlamak amacıyla yapılmaktadır. Elde edilecek bulgular, çocukların medya kullanımını etkileyen faktörleri daha iyi anlamamıza ve ebeveynlere çocuklarının medya kullanımı konusunda rehberlik etmek için bilimsel temelli stratejiler geliştirmemize yardımcı olacaktır.

Bu araştırma, evren olarak Tekirdağ ili Şehit Öğretmen Neşe Altın Anaokuluna devam eden öğrencilerin ebeveynleri ile yapılan mülakatlar doğrultusunda yorumlanmaya çalışılacaktır. Bu görüşmelerde ailelerin medya kullanımının çocuklar üzerindeki etkisi ile ilgili bilgi seviyelerinin ve algılarının değerlendirilmesine yöneliktir.

Çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılacak olup, yapılan araştırma sonucunda temin edilen bilgiler doğrultusunda görüşülen 20 ebeveynle okul öncesi çocuklarda medya kullanım sıklıkları, hangi koşullarda izin verildiği, önlem almak için ebeveynlerin uyguladığı bir yöntemin olup olmadığı, eşlerin bu konuda tutarlı olup olmadığı ve çocukları ne şekilde yönlendirdiklerine ilişkin bilgiler temin edilmeye çalışılacaktır. Demografik özelliklerin okul öncesi çocuklarda medya kullanımını yansıma ve değişkenliklerinin nasıl olduğuna ilişkin gözlemlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Medya Kullanımı, Çocuk Gelişim

ABSTRACT

This study aims to understand the impact of socio-economic status, educational level and social life satisfaction of families on media use among preschool children. The findings will help us better understand the factors affecting children's media use and develop science-based strategies to guide parents on their children's media use.

This research will be interpreted in line with the interviews conducted with the parents of the students attending Şehit Öğretmen Neşe Alten Kindergarten in Tekirdağ province. These interviews are aimed at evaluating the level of knowledge and perceptions of families about the impact of media use on children.

In the study, semi-structured interview method will be used, and in line with the information obtained as a result of the research, information will be obtained from the 20 parents interviewed about the frequency of media use in preschool children, under what conditions it is allowed, whether there is a method applied by parents to take precautions, whether spouses are consistent in this regard and how they guide children. It will be observed how demographic characteristics are reflected and varied in media use in preschool children.

Keywords: Media Usage, Child Development

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
1 GİRİŞ	1
1.1 Problemin Tanımı.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.3 Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5 Araştırmanın Sayıtları	3
2 GENEL BİLGİLER	4
2.1 Sosyo-Ekonomik Durum.....	4
2.2 Eğitim Düzeyi.....	4
2.3 Sosyal Yaşam Tatmini.....	5
2.4 Okul Öncesi Eğitim.....	6
2.5 Medya	7
2.5.1 Medyanın çocuklar üzerindeki etkisi.....	9
2.5.2 Youtube	10
2.5.3 Televizyon.....	11
2.5.4 Basılı Yayın	12
2.5.5 Dijital Oyunlar	13
2.5.6 Klasik Oyunlar.....	15
2.5.7 Medya İletişim Araçları.....	16
2.6 Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi	17

2.6.1 Erken Çocukluk Döneminde Bedensel ve Bilişsel Gelişim	17
2.6.2 Erken Çocukluk Döneminde Sosyo-Duygusal Gelişim.....	18
2.7 Dijital Medya	22
2.7.1 Dijital Medya Kullanımı	24
2.8 Ebeveyn Çocuk İlişkisi.....	25
2.8.1 Dijital Medyanın Eğitimde Kullanımı.....	27
2.8.2 Dijital Medyanın Eğitim Dışı Alanlarda Kullanımı	29
2.8.3 Dijital Medya ve Aile	30
2.8.4 Dijital Çocuk ve Dijital Ebeveynlik Kavramları.....	31
2.9 Medya Okuryazarlığı	36
2.10 Medya ile Çocuğun Sosyalleşmesi	37
2.11 Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri	38
3 GEREÇ VE YÖNTEM.....	40
4 BULGULAR.....	44
4.4 Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Aile Üyelerinin Sosyal Yaşam Tatminleri ile İlgili İlişkisinin İncelenmesi.....	51
5 TARTIŞMA.....	52
6 SONUÇ VE ÖNERİLER	58
7 KAYNAKÇA.....	60
8 EKLER	65

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Bireylerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 2. Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	44
Tablo 3. Ebeveynlerin Medeni Durumuna Göre Dağılımı.....	44
Tablo 4. Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	45
Tablo 5. Ebeveynlerin Meslek Durumlarına Göre Dağılımı.....	46
Tablo 6. Ebeveynlerin Çalışma Durumuna Göre Gelir Dağılımı	47
Tablo 7. Ebeveynlerin Gelir Durumuna Göre Dağılımı	47
Tablo 8. Ebeveynlerin Ev Sahipliğine Göre Dağılımı	47
Tablo 9. Ebeveynlerin Ev Isıtma Yöntemlerine Göre Dağılımı.....	48
Tablo 10. Okul Öncesi Eğitim Süresine Göre Dağılımı	48
Tablo 11. Ebeveynlerin Okuyan Çocuk Sayısına Göre Dağılımı	48
Tablo 12. Ebeveynlerin Okuyan Çocuklarının Yaşlarına Göre Dağılımı.....	48
Tablo 13. Ebeveynlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısının Cinsiyete Göre Dağılımı	49
Tablo 14. Ebeveynlerin Aile Tipine Göre Dağılımı	49
Tablo 15. Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Ailelerin Sosyo- Ekonomik Durumları ile İlişkisinin İncelenmesi.....	50
Tablo 16. Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi	51
Tablo 17. Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Aile Üyelerinin Sosyal Yaşam Tatmin Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi.....	51

1 GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problemi tespit ettikten sonra amacını, önemini, hipotezlerini, sınırlılıklarını, sayıltılarını ve yapılan çalışma içerisinde sıklıkla tekrar edilen kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Ailelerin sosyo-ekonomik durumu, çocukların medya kullanımına etkisi üzerinde birçok açıdan önemli olabilir. Sosyo-ekonomik durum, ailelerin maddi kaynaklarına, çalışma saatlerine ve aile içi iletişim düzeyine bağlı olarak çocukların medya kullanımını şekillendirebilir. Örneğin, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının daha fazla medya içeriğine erişimi olabilirken, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerde bu erişim sınırlı olabilir. Ayrıca, sosyo-ekonomik faktörlerin çocukların medya kullanımında aile denetimi ve rehberlik açısından da etkisi olabilir.

Eğitim düzeyi de çocukların medya kullanımına etkili bir faktördür. Ebeveynlerin eğitim düzeyi, çocukların medya içeriklerini anlama, yorumlama ve eleştirel düşünme becerilerini etkileyebilir(Karaboğa, 2019). Yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynler, çocuklarının medya içeriklerini daha iyi yönlendirebilir ve onları olumlu içeriklere yönlendirebilirken, düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin bu konuda daha sınırlı bir etkisi olabilir. Ayrıca, eğitim düzeyi, ailelerin çocuklarıyla medya kullanımı hakkında iletişim kurma ve kurallar belirleme konusundaki becerilerini de etkileyebilir(Çalapkulu & Alp, 2020).

Son olarak, ailelerin sosyal yaşam tatmini de çocukların medya kullanımını etkileyebilir. Ailelerin sosyal etkileşim düzeyi, çocukların medya kullanımına alternatif olarak sunabilecekleri etkinliklerin sayısı ve kalitesi açısından önemlidir. Sosyal yaşam tatmini yüksek olan aileler, çocuklarına daha fazla sosyal etkileşim, açık hava aktiviteleri, spor gibi alternatifler sunabilirken, sosyal yaşam tatmini düşük olan ailelerde çocuklar medyayı daha fazla tercih edebilirler(Gençer, 2018).

Bu çalışma, ailelerin sosyo-ekonomik durumunun, eğitim düzeyinin ve sosyal yaşam tatmininin, okul öncesine devam eden çocuklardaki medya kullanımına etkisini anlamak amacıyla yapılmaktadır. Elde edilecek bulgular, çocukların medya kullanımını etkileyen faktörleri daha iyi anlamamıza ve ebeveynlere çocuklarının medya kullanımı

konusunda rehberlik etmek için bilimsel temelli stratejiler geliştirmemize yardımcı olacaktır.

1.1 Problemin Tanımı

Bu çalışma, "Ailelerin sosyo-ekonomik durumunun, eğitim düzeyinin ve sosyal yaşam tatmininin, okul öncesine devam eden çocuklardaki medya kullanımına etkisi" üzerinde odaklanmaktadır. Medya, günümüzde çocukların hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir ve çocuklar, televizyon programları, bilgisayar oyunları, sosyal medya platformları ve diğer dijital içerikler aracılığıyla birçok farklı medya deneyimiyle karşılaşmaktadır. Bu bağlamda, çocukların medya kullanımı ve bu kullanımın aile faktörleriyle ilişkisi, önemli bir araştırma konusu olmuştur.

1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının, eğitim düzeylerinin ve sosyal yaşam tatminlerinin, okul öncesi eğitim alan çocuklardaki medya kullanımına etkisinin incelenmesidir.

Okul öncesi eğitimi alan çocuklarda medya kullanımının ne kadar yaygın olduğunu görmekteyiz. Yapılan literatür araştırmaları sonucunda okul öncesi eğitim alan çocukların medya kullanımı günlük yaşamların da ne kadar önemli yerde konumlandığını görmekteyiz. Buradan yola çıkılarak, okul öncesi eğitim alan çocukların medya kullanımlarında ailenin sosyo-ekonomik düzeylerinin, eğitim düzeylerinin ve sosyal yaşam tatminlerinin etkisinin olup olmadığı incelenerek literatüre katkı sağlanması hedeflenmiştir. Okul öncesi eğitim alan çocukların ailenin demografik özellikler çerçevesinde incelenerek, benzerliklerin ve ayrılıklarının tespit edilerek, çocuklardaki medya kullanımının ve sıklığının ne şekilde kendini gösterdiği anlamaya çalışılarak, bu konuya ilişkin alınması gereken önlemlerin neler olabileceğine dair yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Yapılan araştırmanın önemi okul öncesi çocuklarda medya kullanımının aile içerisindeki bireyleri tarafından nasıl karşılandığı ve hangi aralıklar ile kullanılmasının gelişimlerine katkı sağlayacağı ve problem yaratmayacağı konusunda bilgi verebilmektir.

Bu çalışmada, okul öncesi eğitim alan çocukların sosyal medya kullanım sıklıklarının, aile üyeleri tarafından ne şekilde karşılandığı, süreci nasıl yönettiği ve

ebeveynler arasında medya kullanımının nasıl karşılandığına ilişkin bilgiler alınarak doğru medya kullanımının nasıl olması gerektiğine ilişkin öneriler oluşturmayı hedeflemektedir.

1.3 Araştırmanın Hipotezleri

- Okul öncesi eğitimi alan çocuklarda medya kullanımının ailelerin sosyo-ekonomik durumları ile ilişkisi bulunmaktadır.
- Okul öncesi eğitimi alan çocuklarda medya kullanımının ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile ilgili ilişkisi bulunmaktadır.
- Okul öncesi eğitimi alan çocuklarda medya kullanımının aile üyelerinin sosyal yaşam tatminleri ile ilgili ilişkisi bulunmaktadır.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Tekirdağ ili Şehit Öğretmen Neşe Altın Anaokuluna devam eden öğrencileri ile sınırlıdır. 20 gönüllü aile ile sınırlıdır.

1.5 Araştırmanın Sayıltıları

Bu araştırmanın sayıltıları; ailelerin sosyo-ekonomik durumları, eğitim düzeyleri, sosyal yaşam tatminlerinin 57-58 aylık olup okul öncesi eğitimi alan çocukların medya kullanımına etki nelerdir. Ailelerin bu konuya ilişkin fikirlerinin alınarak bir farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin bilgiler. Yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile yapılan ebeveyn görüşmelerinde iletilen sorulara ebeveynlerin yansız ve doğru olarak cevap vermesidir.

2 GENEL BİLGİLER

2.1 Sosyo-Ekonomik Durum

Sosyo-ekonomik, aynı anda hem toplumsal alanı hem de ekonomik alanı ya da aralarında bulunan ilişkileri ilgilendirmektedir (TDK, 1932).Sosyo-ekonomik durum, bireylerin veya toplumların sosyal ve ekonomik koşullarını ifade eder. Bu terim, bir kişinin veya toplumun ekonomik durumunu belirleyen faktörlerin yanı sıra sosyal konumunu da içermektedir.

Ekonomik durum, gelir düzeyi, istihdam durumu, mülkiyet ve servet gibi ekonomik faktörlere odaklanır. Gelir düzeyi, bireyin veya ailenin elde ettiği para miktarını ifade eder. İstihdam durumu, bir kişinin iş sahibi olup olmaması, istihdam edilebilirlik durumu ve çalışma koşullarını içerir.

Sosyal durum ise bir kişinin veya toplumun sosyal konumunu, eğitim düzeyini, mesleğini, sosyal statüsünü, yaşam kalitesini ve diğer sosyal faktörleri kapsar. Eğitim düzeyi, bireyin aldığı eğitim miktarını ve kalitesini ifade eder. Meslek, kişinin yaptığı işi ve mesleki statüsünü belirtir. Sosyal statü, bir kişinin toplumdaki yerini ve prestijini ifade eder. Yaşam kalitesi ise bir kişinin sağlık, konut, beslenme, eğlence gibi yaşam koşullarını içeren genel refah seviyesidir.

Sosyoekonomik durum, bir bireyin veya toplumun ekonomik ve sosyal faktörlerin bir kombinasyonu ile belirlenen genel refah düzeyini ifade eder. Bu durum, gelir ve servet eşitsizliği, yoksulluk, işsizlik, eğitim fırsatları ve sosyal hareketlilik gibi birçok sosyal ve ekonomik sorunu etkileyebilir.

2.2 Eğitim Düzeyi

Eğitim düzeyi, bir bireyin veya toplumun aldığı eğitimin niteliği ve miktarını ifade eder. Eğitim, bilgi, beceri ve yeteneklerin kazanılması için yapılan sistemli bir süreçtir ve genellikle okullar, üniversiteler, mesleki eğitim merkezleri ve diğer öğrenme ortamları aracılığıyla gerçekleştirilir.

Eğitim düzeyi, genellikle bir bireyin sahip olduğu akademik dereceler, sertifikalar ve diplomalara dayanarak ölçülür. Bu dereceler genellikle ilkokul, ortaokul, lise, lisans veya lisansüstü eğitim gibi aşamalarda elde edilen belgelerdir. Eğitim düzeyi

aynı zamanda okuryazarlık seviyesi, öğrenme becerileri ve uzmanlık alanları gibi faktörlere de bağlıdır.

Yüksek eğitim düzeyi genellikle daha fazla iş fırsatı, yüksek gelir potansiyeli ve daha iyi yaşam koşullarıyla ilişkilendirilir. Eğitim, bireylerin bilgi ve becerilerini artırarak toplumda daha aktif bir rol üstlenmelerini, daha iyi işlere erişmelerini ve kişisel gelişimlerini desteklemelerini sağlar. Aynı zamanda eğitim, toplumun genel olarak daha ileri düzeyde olmasını, ekonomik büyümeyi teşvik etmesini, sosyal ilerlemeyi sağlamasını ve demokratik değerleri güçlendirmesini amaçlayan bir toplumsal yatırımdır.

Eğitim düzeyi, bir toplumun insan sermayesi potansiyelini ve rekabet gücünü de etkiler. Bu nedenle, eğitim politikaları, eğitim fırsatlarının eşitliğini sağlamak, kaliteli eğitim hizmetlerine erişimi desteklemek ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmek gibi konuları ele alır.

2.3 Sosyal Yaşam Tatmini

Sosyal yaşam tatmini, bireyin sosyal ilişkileri, toplumla bağlantısı ve sosyal ortamlarda deneyimlediği memnuniyet ve mutluluğu ifade eder. Sosyal yaşam tatmini, kişinin toplumsal ilişkileri, sosyal desteği, aidiyet duygusunu, sosyal etkileşimleri ve genel olarak sosyal hayatındaki deneyimleriyle ilgilidir.

Sosyal yaşam tatmini, insanların sosyal olarak bağlı hissettiği, ilişkilerini sürdürdüğü ve toplumun bir parçası olduğu durumlarda ortaya çıkar. Sosyal ağlar, arkadaşlıklar, aile ilişkileri, romantik ilişkiler, komşuluk ilişkileri, iş arkadaşlarıyla ilişkiler gibi faktörler, sosyal yaşam tatminini etkileyen unsurlardır.

Sosyal yaşam tatmini, birçok açıdan önemlidir. İyi bir sosyal yaşam tatmini, insanın mutluluğunu, zihinsel sağlığını ve genel yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyebilir. Sosyal destek ve güçlü sosyal bağlantılar, stresle başa çıkmak, duygusal destek almak, yaşam zorluklarıyla baş etmek ve kişisel gelişim için önemli kaynaklar sağlar.

Sosyal yaşam tatmini ayrıca toplumsal uyum ve toplumsal refahla da ilişkilidir. İyi bir sosyal yaşam tatmini, insanların daha iyi iletişim kurmalarını, işbirliği yapmalarını ve toplumun sosyal dokusunu güçlendirmelerini sağlayabilir. Sosyal yaşam

tatmini, toplumun genel mutluluğunu ve sağlığını etkileyerek daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir toplum oluşturmaya katkıda bulunabilir.

Bireyler sosyal yaşam tatminini artırmak için sosyal etkinliklere katılmak, yeni insanlarla tanışmak, sosyal destek ağlarını güçlendirmek, hobiler ve ilgi alanları üzerinden sosyal bağlantılar kurmak gibi adımlar atabilirler. Aynı zamanda başkalarına destek olmak, empati göstermek ve pozitif ilişkiler kurmak da sosyal yaşam tatmini için önemli unsurlardır.

2.4 Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, çocukların doğumdan ilkokula başlama yaşı arasındaki dönemde, genellikle 3-6 yaş aralığındaki çocukların eğitim ve gelişim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sunulan bir eğitim programıdır. Bu dönem, çocukların bilişsel, dil, motor, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmek için önemli bir fırsattır.

Okul öncesi eğitimin amaçları şunları içerebilir(Özdiñ, 2014),

1. Bilişsel gelişim: Çocuklara temel matematik, dil, fen bilimleri ve sanat gibi alanlarda temel becerilerin kazandırılması, zihinsel becerilerin geliştirilmesi ve öğrenmeye olan ilginin artırılması.

2. Dil ve iletişim becerileri: Çocukların dil becerilerini geliştirmek, kelime dağarcığını genişletmek, anlatma ve dinleme becerilerini güçlendirmek ve iletişim yeteneklerini geliştirmek.

3. Motor beceriler: Büyük kasların (kaba motor beceriler) ve küçük kasların (ince motor beceriler) geliştirilmesi. Örneğin, çocukların koordinasyonu, el becerileri, hareket yetenekleri ve sağlıklı bir yaşam tarzı geliştirmesi teşvik edilebilir.

4. Sosyal ve duygusal beceriler: Paylaşma, iş birliği yapma, başkalarını anlama, duygusal denetim, empati ve sorun çözme gibi sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesi. Bu, çocukların sosyal ilişkiler kurmasına, başkalarıyla etkileşimde bulunmasına ve duygusal ihtiyaçlarını ifade etmesine yardımcı olur.

5. Oyun ve yaratıcılık: Çocukların hayal gücünü, yaratıcılığını ve problem çözme becerilerini geliştirebilecekleri serbest oyun ve yaratıcı etkinliklerin teşvik edilmesi.

Okul öncesi eğitim, çocukların akademik başarısını artırmanın yanı sıra sosyal ve duygusal gelişimlerine de katkıda bulunur. Çocuklar, grup içinde çalışma, işbirliği yapma, sorumluluk alma, özgüven geliştirme gibi becerileri öğrenir ve bağımsızlık kazanır.

Okul öncesi eğitim, çocukların daha sonra ilkokula geçişlerini kolaylaştırır ve daha iyi akademik başarı elde etmelerine yardımcı olur. Aynı zamanda eşitsizlikleri azaltma potansiyeli vardır, çünkü her çocuğun eğitim fırsatlarından yararlanmasını sağlar(Özdinç, 2014).

Okul öncesi eğitim genellikle anaokulları, kreşler, gündüz bakım merkezleri ve Montessori veya Waldorf gibi alternatif eğitim yöntemlerinin uygulandığı okullar aracılığıyla sunulur. Bu programlar, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına uygun olarak tasarlanır.

Türkiye'de yuva, kreş ve anaokulu gibi isimlerle anılmaktadır. Okul öncesi eğitimi şu an Türkiye'de mecbur olmasa bile, 2019'ndan itibaren eğitim öğretimin ilk basamağı okul öncesi eğitimde başlamaktadır. Farklı ülkelerde kreşin ikinci basamağı ilköğretimin parçası olarak görülmekte iken, bazılarında ilköğretim çağına erişmekle birlikte gereğince olgunlaşmamış çocuklar açısından ara bir aşama olarak yer verilir(Day Nurseries, 2023).

2.5 Medya

Medya, iletişim araçları ve teknolojileri aracılığıyla bilgi, haber, eğlence ve diğer içeriklerin yayılmasını sağlayan bir kavramdır. Medya, toplumun genelinde bilgi alışverişi, kültürel iletişim, eğlence, haberlerin yayılması ve fikirlerin paylaşılması gibi önemli bir rol oynar.

Medya, bilgiyi içeren ve iletmekte olan tüm ortamları kapsamaktadır. Bunlar, kitap, radyo, televizyon, gazete, internet vb. gibi her türlü basılmış ve dijital araçlar olarak ifade edilmektedir (Aslan vd., 2019).

Sosyal medya; (Türk Dil Kurumu, t.y.)ya göre genel ağda oluşturulan sosyal ağlar üzerinden kullanıcılar arasında görsel ve işitsel malzeme paylaşımını, bilgi aktarımını, haberleşmeyi sağlayan iletişim ortamıdır.

Medya, farklı türlerde ve formatlarda ortaya çıkabilir(Şirin & Yavuzer, 2013). Bunlar şunları içerebilir:

1. Basılı Medya: Gazeteler, dergiler, broşürler, kitaplar gibi yazılı yayınları içermektedir.

2. Yayın Medyası: Televizyon ve radyo yayınlarını kapsamaktadır. Televizyon, görsel ve işitsel içerikleri sunarken, radyo sadece işitsel içeriklerle bilgi ve eğlence sağlamaktadır.

3. Dijital Medya: İnternet üzerinde yayımlanan içerikleri içermektedir. Web siteleri, sosyal medya platformları, bloglar, podcast'ler ve diğer çevrimiçi platformlar, kullanıcılara bilgi, eğlence, haber ve etkileşim imkânı sunmaktadır.

4. Sosyal Medya: İnternet tabanlı ortamlar aracılı ile kullanıcı kitlenin içerik paylaşımını, etkileşim halinde bulunmasını ve sosyal ağlar oluşturmasını sağlamaktadır. Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn gibi platformlar sosyal medyanın örnek verilebilir.

Medya, toplumda çeşitli etkileri olan bir güç olmaktadır. Günümüzün yoğun bir bölümünü medya ile bağlantılı geçirmekteyiz. Gelişen teknoloji bizi medyaya bir şekilde bağlı kılmaktadır. Medyanın işlevleri şunları içermektedir(Solmaz & Yılmaz, 2012):

1. Haber ve Bilgi Kaynağı: Medya, güncel haberleri, olayları ve bilgileri hızlı bir şekilde topluma aktarır. Bu, insanların dünyadaki gelişmeleri takip etmelerini sağlamaktadır.

2. Eğlence ve Kültürel İçerik: Medya, bireyleri film, dizi, müzik, oyun ve diğer eğlence formlarını sunarak, farklı kültürleri ve perspektifleri de yansıtabilmektedir.

3. Kamuoyu Oluşumu: Medya, toplumda fikirlerin, görüşlerin ve değerlerin oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Haber analizleri, yorumlar ve tartışma programları aracılığıyla kamuoyu oluşumunu etkilemektedir.

4. Reklam ve Pazarlama: Medya, şirketlerin ürün ve hizmetlerini tanıtmalarına ve pazarlamalarına yardımcı olmaktadır. Reklamlar, sponsorluklar ve diğer pazarlama yöntemleri medya aracılığıyla hedef kitlelere ulaştırılmaktadır.

Fakat medyanın bazı zorlukları ve tartışmaları da bulunmaktadır. Bunların içerisinde haber doğruluğu, medya manipülasyonu, özel hayatın gizliliği, içerik sansürü gibi konular yer almaktadır. Medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerileri, medyanın etkilerini anlamak ve değerlendirmek için önemli bir unsurdur.

2.5.1 Medyanın çocuklar üzerindeki etkisi

Günümüzde çocuklar geleneksel dönemde yetişen çocuklar arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi zamanı değerlendirmektir. Geleneksel dönemde yetişen çocuklar genellikle sokakta bahçede kendi akranları ile oyunlar oynayarak, birebir etkileşim içerisinde zamanlarını geçirmekte idiler(V. Güleç, 2018). Şimdiki nesilde büyüyen çocuklar isesosyal medya platformları, TV, oyun siteleri ve farklı medya sistemleri ile geçirdikleri zamanda önemli bir artış bulunmaktadır(Yılmaz & Güney, 2021).

Ebeveynlerinde cep telefonları ya da diğer teknolojik araçlar ile iç içe olmaları ve aynı zamanda gün içerisinde yoğun bir şekilde kullanım sağlamaları sebebiyle çocuklarında sosyal medya araçlarına erişimi kolaylaştırmıştır(Hardell, 2018). TV, tablet, telefon gibi dijital araçlar ebeveynler tarafından çocuklara verilerek çocuğa bakıcı, sakinleştirici, yemek yedirmede kolaylık sağlayan araçlar haline gelmiştir(Ergüney, 2017).

Günümüzde dijital medya kullanımı birçok kişide bağımlılık haline gelmiştir ve bu durumun önüne geçilmesi oldukça zorlaşmıştır. Aynı zamanda bu durumda fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklar ilebirlikte istismar vakalarını da doğurmuştur. Özellikle çocuklar ve ergenler dijital araçların kullanımında önemli derecede tehlike ile karşı karşıya kalmaktadır(Yılmaz & Güney, 2021).

Medyanın çocuğun üzerinde bıraktığı etkiler bazı durumlara göre değişmektedir. Bu durumlar çocuğun bireysel özellikler, kullandığı medya türü, medyayı kullanım şekli ve zamanına göre değişiklikler gösterebilmektedir(Yılmaz & Güney, 2021). Dijital araçlar bilinçli bir şekilde, doğru ve aynı zamanda amacına uygun olarak kullanılması ile, yaratıcılık, problem çözme kabiliyeti, toplumsal olaylara farklı bir gözle

bakabilmeyi sağlama, eleştirel olarak düşünebilme yetisi, bilgi seviyesini arttırma bakımından olumlu özellikleri bulunmaktadır (Kanbur, 2020).

Çocukların dijital medya ile öğrenme aktiviteleri çoğunlukla yaş ile alakalıdır. Duyu-motor gelişim döneminde olan çocuklar iki boyutlu ekranlar ile bilgileri sınırlı olarak anlayabilmektedir. Aynı zamanda medya ebeveynler tarafından etkileşimli olacak şekilde kullanılmalı ve aynı zamanda çocuğa dijital medya ile bilgilendirmeler yapılarak sıklıkla üzerinden geçilmelidir(Radesky & Christakis, 2016).

Dijital medyanın olumlu özellikleri olduğu gibi olumsuz özellikleri de bulunmaktadır. Bunlar, çocuğu sosyal hayattan izole etmekte, düşünce yeteneğini zayıflatmakta, pratik düşünmeyi engellemekte, sanatsal aktiviteleri kısıtlamakta, hayal kurmayı ve aynı zamanda sosyalliği denetleyen sağ beyni pasif bırakmaktadır(Tanrıverdi, 2014). Bu dijital cihazların sadece görsel ve işitsel hizmet sunması sebebiyle diğer duyu organlarının uyarımları eksik kalmaktadır(Türk, 2014). Başka olumsuz yönleri de çocuk haklarının ihlal edilmesi, özel hayata ve mahremiyete müdahale edilmesi, toplumsal değerlerin zedelenmesidir(Serin, 2019)

Dijital medya kullanımı sürecinde çocuklar, karşılaştıkları uygunsuz içerikler sebebiyle fiziksel, duygusal ve cinsel saldırılara maruz kalabilmektedir. Çevrimiçi platformlarda yeni tanıştıkları kişiler aracılığı ile kumar oynama, madde ve sigara kullanma, çeşitli suçlara dâhil olabilmektedir(Ateş & Saluk, 2018).

2.5.2 Youtube

İngilizce olarak “broadcastyourself” Türkçesi “kendini yayımla” anlamına gelen slogan ile yola çıkan bir platformdur. Günün her zamanında video, müzik, film, dizi vs. izlemek için kullanılan bu platform dünyanın en büyük video paylaşılan sitesidir (Karadayı, 2019).

YouTube, Google'a ait bir Amerikan çevrim içi video paylaşım ve sosyal medya platformudur. Çıkış yeri San Bruno, Kaliforniya'da olan platform; 2005 yılında PayPal çalışanları aracılığı ile kurulmuştur. Bu platform; kullanıcı kitlesine video izleme, video yükleme ve video paylaşma olanağını sunarak medya işletmeleri ve kullanıcıların ürettiği video gösterimi için WebM, H.264 ve Adobe Flash Video teknoloji gereçlerini kullanmaktadır. Video klipler, müzik videoları, televizyon klipleri, kısa özgün

videolar, video bloglar ve eğitim videoları tarzında içerikler yayınlanmaktadır(Ansiklopedi, 2021).

Youtube'un çocuklar için olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır(Fide & Sapsağlam, 2020). Bunlara aşağıda yer verilmiştir.

Olumlu etkiler;

- Eğitici İçerikler
- Eğlence ve İzleme Deneyimi
- Dil Gelişimi ve Kelime Dağarcığı
- Görsel ve İşitsel Uyarım
- Tüketim ve Reklam Etkisi

Olumsuz Etkileri

- İçerik Kalitesi ve Uygun Olmayan İçerikler
- Sürekli Ekran Süresi
- Reklamlar ve Pazarlama
- İnternet Güvenliği
- Bağımlılık ve Dikkat Dağılması

Ebeveynlerin çocukların bu olumsuz yönlerden etkilenmemeleri için önlem almaları gerekmektedir. Bu doğrultuda alınacak birtakım önlemler şunlardır; kullanımını sınırlamak, yaşa uygun içerikler seçmek, güvenliği sağlamak için filtreleme araçlarını kullanmak ve çocukların medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmek için rehberlik etmek.

2.5.3 Televizyon

Televizyon (TV), hareketli görüntüleri ve sesi ileten bir telekomünikasyon ortamıdır. Televizyon, reklamcılık, eğlence, haber ve spor için bir kitle iletişim biçimidir.

Televizyonun okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi karmaşık bir konudur ve olumlu ve olumsuz etkiler içerebilmektedir(Büyükbaykal, 2007).

Olumlu Etkileri:

- Eğitici İçerikler
- Dil Gelişimi
- Kültürel Farkındalık

Olumsuz Etkileri:

- Pasif İzleme ve Azalan Aktivite
- Uygun Olmayan İçerikler
- Reklamlar ve Tüketim Baskısı

Ebeveynlerin ocukların televizyon izleme alışkanlıklarını yönetmeleri, yaşa uygun içerikleri seçmeleri ve süreleri sınırlamaları önemlidir. Aynı zamanda çocuklarla birlikte televizyon izlemek, içerikleri tartışmak ve etkileşimli oyun ve aktivitelere yönlendirmek de olumlu bir yaklaşım olabilir.

2.5.4 Basılı Yayın

Kitle iletişim araçları, içerisinde sınır olmadanherkişiye teknik üretim ve yazılı belge, fotoğraf veya sesiniletimiolarak kullanılan bir iletişim aracıdır.Böylelikle herkesin ulaşabileceği isim olmadan, mekansal olarak dağıtılan bir seyirci kitlesine ulaştırmaktadır(Ansiklopedi, 2021).

Kitle iletişim araçları,topluluk iletişimini sağlamaktadır. Herkese açık bir şekilde gerçekleşmektedir. Bundan trlke olarak tüm bireyler kitle iletişim araçlarının davetine erişebilmektedir.Kitleiletişim aralarısosyal bilimler tanımını içermektedir(Ansiklopedi, 2021):

- Basılı medyaya örnek broşür, afiş, kitap, basın
- Görsel-işitsel medya örnekleri film, radyo ve televizyon
- Yığın depolama ortamına rnek CD, DVD
- İnternet vasıtasıyla erişilebilen internet siteleri

Basılı yayınlar, yazılı metinlerin basılı formda yayınlandığı ve dağıtıldığı medya araçlarıdır. Kitaplar, dergiler, gazeteler, broşürler ve bültenler gibi çeşitli türlerde basılı yayınlar bulunmaktadır.

Bazı basılı yayın türlerinin zellikleri(Tonta, 1997):

- Kitaplar, genellikle uzun metinleri içeren ve bir konu hakkında derinlemesine bilgi sağlayan yayınlardır.
- Dergiler, belirli bir konu veya alana odaklanan periyodik yayınlardır. Genellikle aylık veya haftalık olarak yayımlanırlar ve güncel haberler, makaleler, röportajlar, incelemeler, moda, sağlık, spor ve diğer konuları kapsayabilirler.
- Gazeteler, günlük veya haftalık periyotlarla yayımlanan haber ve bilgi yayınlarıdır. Genellikle güncel haberler, yorumlar, köşe yazıları, ilanlar, spor ve iş haberleri gibi içerikler içerirler.
- Broşürler ve Bültenler, kısa ve odaklı bilgilerin yer aldığı yayınlardır. Reklam, tanıtım, bilgilendirme veya eğitim amaçlı olarak kullanılırlar. Bir ürün veya hizmetin özelliklerini, etkinlik bilgilerini veya kurumsal bilgileri içerebilirler.

Basılı yayınlar, bilgi aktarımında önemli bir rol oynayarak uzun bir geçmişe sahiptir. Günümüzde birçok insan tarafından tercih edilen bir medya aracı olarak devam etmektedir. Basılı yayınlar, okuma alışkanlığını teşvik eder, bilgi edinmeyi sağlar, kültürel değerleri korur ve eğitimde önemli bir kaynak olarak kullanılmaktadır.

2.5.5 Dijital Oyunlar

Dijital oyunlar, elektronik ortamlarda oynanan interaktif oyunlardır. Bilgisayarlar, oyun konsolları, akıllı telefonlar, tabletler ve diğer dijital cihazlar üzerinden oynanabilirler. İşte dijital oyunlar hakkında bazı temel bilgiler(Mustafaoğlu& Yasacı, 2018):

- Dijital oyun türleri: Aksiyon, macera, strateji, rol yapma, spor, yarış, bulmaca, simülasyon ve çok oyunculu çevrimiçi oyunlar gibi çeşitli seçenekler bulunur. Her tür, farklı oynanış mekanikleri, hikaye anlatımı ve amaçlar sunmaktadır.
- İnteraktiflik: Oyuncuların oyun dünyasıyla etkileşime geçtiği interaktif deneyimler sunmaktadır. Oyuncular, karakterleri kontrol edebilir, kararlar alabilir, görevleri tamamlayabilir, bulmacaları çözebilir veya diğer oyuncularla etkileşimde bulunabilirler. Bu interaktiflik, oyun deneyimini daha etkileşimli ve kişiselleştirilmiş hale getirmektedir.
- Grafik ve Ses: Dijital oyunlar, gelişmiş grafik ve ses özelliklerine sahiptir. İyi tasarlanmış oyunlar, görsel efektler, detaylı dünyalar, canlı renkler ve gerçekçi animasyonlar sunabilirler. Ayrıca, oyunların müzikleri, ses efektleri ve sesli performansları da oyun deneyimini zenginleştirmektedir.

- Çevrimiçi Oynama: Dijital oyunlar, çevrimiçi olarak diğer oyuncularla etkileşime girmek için çevrimiçi oynama özelliğine sahip olmaktadır. Oyuncular, arkadaşlarıyla veya dünya genelindeki diğer oyuncularla ağ üzerinden iletişim kurabilirler. İşbirliği yapabilir veya yarışabilir. Bu, sosyal bağlantılar kurma ve çok oyunculu deneyimler yaşama imkanı sağlamaktadır.
- Eğlence ve Eğitim: Oyunlar, oyuncuların eğlenmelerini, stres atma ve boş zamanlarını değerlendirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, bazı eğitici oyunlar, öğrenme sürecini desteklemek için tasarlanmıştır ve çocukların veya yetişkinlerin becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Dijital oyunlar, popüler bir eğlence ve zaman geçirme aracı olmanın yanı sıra, sosyal bağlantılar kurma, problem çözme yeteneklerini geliştirme, işbirliği yapma ve stratejik düşünme gibi becerileri destekleme potansiyeline sahiptir. Fakat, aşırı oyun oynamanın sağlık ve sosyal etkileri olabileceğini unutmamak önemlidir. Dengeli ve sağlıklı bir oyun deneyimi için zaman sınırlamaları ve uygun içerik seçimi önemlidir.

Okul öncesi çocuklar için dijital oyunların da olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Bu yaş grubunda bulunan çocukların ebeveynleri tarafından kontrollü ve sınırlandırmalarının aynı zamanda çocuğun gelişimsel özelliklerine ilişkin dikkat edilmesi hususuna önem göstermeleri gerekmektedir (Mustafaoğlu & Yasacı, 2018).

Olumlu özellikler;

- Eğitici İçerikler: Birçok dijital oyun, okul öncesi çocuklar için eğitici içerikler sunmaktadır. Renkleri, şekilleri, harfleri, sayıları öğretmek veya dil becerilerini geliştirmek gibi amaçlarla tasarlanmış oyunlar mevcuttur. Bu tür oyunlar, çocukların öğrenme sürecini destekleyebilir ve bilgi edinme yeteneklerini geliştirebilirler.
- Zihinsel ve Motor Becerilerin Gelişimi: Dijital oyunlar, çocukların zihinsel ve motor becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bulmacalar, hafıza oyunları ve el-göz koordinasyonunu gerektiren aktiviteler içeren oyunlar, çocukların problem çözme yeteneklerini ve motor becerilerini geliştirmeleri açısından yardımcı olabilmektedir.
- Sosyal Becerilerin Gelişimi: Bazı dijital oyunlar, çocukların sosyal etkileşim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Örneğin, çoklu oyunculu oyunlar

veya takım çalışmasını gerektiren oyunlar, çocukların işbirliği yapma, iletişim kurma ve problem çözme yeteneklerini ön plana çıkarabilmektedir.

- Eğlence ve Motivasyon: Dijital oyunlar, çocuklar için eğlenceli bir öğrenme ortamı sunabilir. Renkli grafikler, ilgi çekici karakterler ve interaktif özellikler, çocukların oyunlara ilgi duymasını sağlayabilir. Motivasyonu artırarak, çocukların öğrenmeye karşı daha istekli olmalarını sağlayabilmektedir.

Ebeveynlerin dijital oyunlar ile ilgili, okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi hakkında bazı önemli faktörleri hakkında bilinçli olmaları gerekmektedir. Okul öncesi çocuklarda dijital oyunlara ilişkin dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır;

- **Süre Kontrolü:** Çocukların oyun süresinin kontrol altında tutulması önemlidir. Aşırı oyun oynamak, çocukların fiziksel aktivitelerden uzaklaşmalarına ve sosyal etkileşimden yoksun kalmalarına sebep olmaktadır. Sağlıklı bir denge sağlamak için oyun süreleri sınırlanmalı ve çocukların farklı aktivitelere katılması teşvik edilmelidir.
- **İçerik Seçimi:** Oyunların içeriği ve yaşa uygunluğu büyük önem taşır. Çocukların gelişim düzeylerine uygun oyunlar seçmek, onların öğrenme deneyimlerini en iyi şekilde destekleyici olabilmektedir.
- Ebeveyn Denetimi: Ebeveynlerin çocukların oyun aktivitelerini takip etmeleri ve denetlemeleri önemlidir. Ebeveynler, çocukların oyunlarıyla etkileşime girerek, oyun deneyimlerini daha değerli hale getirebilir ve potansiyel zararlı içerikleri engelleyebilirler.

Sonuç olarak, doğru şekilde yönetildiğinde dijital oyunlar, okul öncesi çocukların öğrenme sürecine katkıda bulunabilir ve bazı becerilerini geliştirebilirler. Fakat denge ve doğru içerik seçimi konularında dikkatli olunması önem arz etmektedir.

2.5.6 Klasik Oyunlar

Okul öncesi çocuklar için birçok klasik oyun bulunmaktadır. Bu oyunlar, çocukların sosyal, motor, dil ve bilişsel becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken aynı zamanda eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamaktadır. Okul öncesi eğitimde çocukların oynayabileceği bazı klasik oyunlar şunlardır(Özer vd., 2006):

- **Halka Yakalama:** Çocukların hareket kabiliyetlerini ve koordinasyonlarını geliştirmek için ideal bir oyundur. Bir halka veya ip kullanarak çocuklar, hedeflenen nesneyi yakalamak için koşarlar.
- **Saklambaç:** Ekip halinde veya tek başlarına oynanan bu oyunda, bir kişi diğerlerini bulmaya çalışır. Oyunda saklanacak yerler ve kurallar belirlenir, ardından oyuncular saklanır ve "geliyorum" diyen kişi diğerlerini bulmaya çalışır.
- **Topaç:** Eski bir klasik oyuncaktır. Çocuklar topaçları döndürerek eğlenirler. Topaç, çocukların el-göz koordinasyonunu geliştirir ve sabır ve odaklanma becerilerini teşvik etmektedir.
- **Körebe:** Bir kişi gözleri bağlı olarak "körebe" olur ve diğer çocuklar kaçar. Körebe, çocukların dikkat, duyu algısı ve oryantasyon becerilerini geliştirmektedir.
- **Parmak Oyunları:** Parmak oyunları, çocukların dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan eğlenceli etkinlikler olarak bilinmektedir. "Ali Babanın Çiftliği", "Bir İki Üç Dört Beş" gibi parmak oyunları, çocukların ritim, kelime hazinesi ve el-göz koordinasyonu gibi yeteneklerini geliştirmektedir.
- **Yumurta Taşıma Yarışı:** Çatal ve kaşık kullanarak bir yumurtayı taşımak, çocukların el becerilerini ve denge yeteneklerini geliştirir. Yumurta yere düştüğünde baştan başlanır.
- **Bloklarla İnşa:** Ahşap veya plastik bloklar kullanılarak yapılan inşa oyunları, çocukların yaratıcılığını, problem çözme becerilerini ve el-göz koordinasyonunu geliştirir.

2.5.7 Medya İletişim Araçları

Günümüzde kullanılan medya iletişim araçları olan bilgisayar, telefon, tablet, internet, televizyon, gazete, radyo, uydu vb. hayatımızda önemli bir yere sahiptir. Teknolojik cihazlara sahip olmanın kolay olması sebebiyle bu cihazlara sahip olunma durumu da her geçen gün artmaktadır. Okul öncesi çağında olan çocuk bu cihazlara erişiminin kolaylığı sebebiyle ve aynı zamanda cihazların dokunmatik ekran olma özelliği açısından çocukların cihaz kullanımına ilişkin öğrenimi daha kolay olmaktadır(Holloway vd., 2015). Doğumu itibariyle bu cihaz ve internet ile tanışan çocuklarda bağımlılık oluşmaktadır. Bu cihazların fazla uygulama içermesinden kaynaklı çocukların günlük hayatlarında ellerinden düşmemektedir. Çocuk yemek

yerken, gezerken, günlük aktivitelerini gerçekleştirirken bu cihazlardan kopmamaktadırlar(Ünsalan, 2020).

2.6 Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi

Çocuk gelişimi ve psikolojisi, çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal açıdan nasıl büyüyüp ve geliştiğini incelemektedir.Çocukların davranış ve tutumları, duyguları, düşünceleri ve ilişkileri üzerine odaklanmaktadır. Çocuk gelişim süreci, doğumdan ergenlik dönemine kadar devam etmektedir. Bu dönem içerisinde çocuklar büyür, motor beceri gelişir, dil becerileri kazanır, sosyal ilişkiler kurar ve bilişsel yetenekleri gelişmektedir(Yavuzer, 2012). Çocuk gelişimini anlamak, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlıklı olarak büyümelerine yardımcı olmak için önemlidir.

2.6.1 Erken Çocukluk Döneminde Bedensel ve Bilişsel Gelişim

Erken çocukluk döneminde bedensel ve bilişsel gelişim üç kategoride ele alınmaktadır. Bunlar fiziksel değişimler, bilişsel değişimler ve dil gelişimidir(Santrock, 2015).

1. Fiziksel Değişimler

Beden büyümesi ve bedendeki değişim: bu değişim evresinde boy/kilo ve beyin gelişimi gerçekleşmektedir.

Motor Gelişim:Çocuğun kaba motor becerileri ile ince motor becerileri bu dönemde gerçekleşmektedir.

Uyku: Bu süreçte çocuğun uyku düzenini sağlaması önemlidir. Çocuğun uyumasından ziyade uyku düzeninin sağlanması daha önem arz etmektedir.

Beslenme ve Egzersiz: Erken çocukluk dönemindeki yeme alışkanlıkları gelişimi açısından çok önemlidir. Bu dönemde alınan besinler iskeletteki büyümeyi, beden şekli ve hastalıklara karşı bağışıklığının olma seviyesini etkilemektedir.

2. Bilişsel Değişimler

Piaget'nin İşlem Öncesi Evresi: Bu evrede çocuk, duyu ve algısını fiziksel hareket ve etkilerle eşgüdümlü olarak düzenleme marifetlerinde kademe atarlar. 2-7 yaş aralığında olan bu evre ikinci evredir. Bu evrede çocuklar dünyayı, imgeler, resimler ve kelimeler ile ifade etmektedir.

Vygotsky'nin Kuramı: bu kuramda çocuğun bilişine odaklanılmaktadır. Bu kurama göre çocuklar bilgilerini sosyal etkileşim üzerine kurmaktadır. Dil

yalnızcadığerleri ile iletişim kurmaları için olmamakta, plan yapmak, davranışlarını gözlemlemek, rehber olmak ve problemlere ilişkin çözümler üretebilmek için kullanılmaktadır. Yakınsak gelişim alanı (YGA), çocuğun tek başına yapamayacağı ya da zorlanacağı fakat yetişkinler ya da ondan daha becerikli çocukların desteği ile öğrenebileceğine ilişkin bir kavramdır.

Bilgi İşleme Süreci: Çocuğun uyarıcıya tepkisinin belirgin olarak gelişmektedir. Yönetilebilir ve sürdürülebilir dikkat bu dönemde gerçekleşmekte ve buradaki gelişmeler çok önemlidir.

3. Dil Gelişimi

Ses Bilgisini ve Biçim Bilgisini Anlama: Bu dönemde çocuklar dilde kullanılan kurallar yöntemini anlamaya çalışmaktadır. Konuşulan dildeki seslere karşı hassasiyetle yaklaştıkları bu dönem içerisinde görülmektedir.

Söz Dizimi ve Anlam Bilgisindeki Değişimler: okul öncesi döneminde çocuklar kelime dizimi ve sözlerin cümle içerisinde nasıl kullanılması gerektiğini öğrenerek uygulamaktadırlar. Anlam bilgisi ile de sözcük dağarcıkları şaşırtıcı şekilde artmaktadır.

Kullanım Bilgisindeki İlerlemeler: bu dönem içerisinde çocuğun iletişim becerileri gelişmektedir. İletişim kurarlarken başka kişilerin yanında olmalarına ihtiyaç duyarlar. Durum ile ilgili uygun konuşma üsluplarını değiştirmeyi öğrenmektedirler.

Küçük Çocuklarda Okuma-Yazma: Çocuklara bu dönemde anne-babaları, öğretmenleri tarafından okuma-yazma becerisini geliştirebilmeleri açısından uygun ortamlar sağlanması önemlidir.

2.6.2 Erken Çocukluk Döneminde Sosyo-Duygusal Gelişim

Çocukların duygusal ve zihinsel gelişimini anlamak ve desteklemek önemlidir. Duygusal gelişim, duygularını tanıma, ifade etme ve yönetme becerilerini içermektedir. Bununla birlikte çocukların benlik saygısı, özgüven ve sosyal beceriler gibi alanlardaki gelişmelerini de kapsamaktadır. Çocukların psikolojik sağlığı, aile ve çevresi ile olan ilişkileri ile de bağlantılıdır. Sağlıklı ve destekleyici bir aile, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Eğitim, oyuncaklar, oyunlar, aktiviteler ve çevresel faktörler de çocukların gelişiminde önemli rol oynamaktadır.

Yaşam boyu gelişim kitabında çocuğun psikososyal gelişimine ilişkindeki evrelere yer verilmiştir. Bu evrelere aşağıda yer verilmiştir (Santrock, 2015).

1. Duygusal Gelişim ve Kişilik Gelişimi

Benlik: Erikson'un kuramına göre bu süreçte çocuk gelişimin girişimciliğine karşı suçluluk duygusu gelişmektedir.

Duygusal Gelişim: Bu dönemde çocuk, duyguları anlama, ifade etme ve düzenlemeyi öğrenmektedir. Erken çocukluk sürecinde utanç, gurur ve suçluluk gibi öz bilinç ve duygular deneyimlemeye başlamaktadır.

Ahlaki Gelişim: Bu dönem düşünceler, davranışlar ve duyguları içermektedir. Freud psikoanalitik kuramında süperegonun ahlaki gelişimindeki önemini vurgulamaktadır. Empati gibi olumlu duygular ahlaki gelişime katkı sağlamaktadır.

Cinsiyet: Erkek ya da dişi olmanın psikolojik boyutu ile ilgilidir. Cinsel kimlik birçok çocuk için 2 buçuk yaş itibariyle edinilmektedir.

2. Aileler

Ebeveynlik: anne baba tutumu, ihmalkâr, otoriter, hoşgörülü ve demokratik olarak dört gruptan oluşmaktadır. Demokratik ebeveynlik dünya çapında kullanılan en yaygın tutumdur. Çocuğun sosyal becerisi ile ilişkilidir.

Çocuğa Kötü Muamele: Fiziksel istismar, cinsel istismar, ihmal ve duygusal istismar şeklinde görülmektedir. Kötü muamele çocuğun duygusal ve akademik olarak riske atmaktadır. Aynı zamanda sosyal problemlere de yol açmaktadır.

Kardeş İlişkileri ve Doğum Sırası: Kardeşler olumlu-olumsuz olarak birbirleri ile etkileşim içerisindedirler. Doğum sırası kişilik özellikleri açısından bazı yönleri ile bağlı bulunmaktadır. Fakat doğum sırası bir başına iyi davranış yordayıcı değişken olmamaktadır.

Değişen Toplumda Değişen Aile: her iki ebeveynin çalışması çocuklar üzerinde olumsuz etki göstermemektedir. Fakat ebeveynler işi gereği ebeveynlik kalitelerini etkileyebilmektedir.

3. Akran İlişkileri, Oyun ve Televizyon

Akran İlişkileri: Çocuklar için akran ilişkileri sosyalleşme aracıdır. Akranlar, aile dışındaki hayat ile ilgili bilgi ve karşılaştırma kaynağı olmaktadır.

Oyun: Oyunun fonksiyonları, akran ilişkileri, bilişsel gelişimde ilerleme, güvenli bölgenin korunması, gerilim boşaltma ve keşfetmeyi içermektedir.

Televizyon: Çocuk gelişimi üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Olumsuz olarak pasif öğrenme ve saldırganlık, olumlu açıdan ise prososyal davranış modelleri sağlama örnek olarak verilebilir.

Çocuk gelişimi ve psikolojisi, ebeveynler, öğretmenler, pedagoglar, psikologlar ve diğer sağlık profesyonelleri için önemli bir alan olarak kabul edilir. Bu uzmanlar, çocukların ihtiyaçlarını anlamak, sorunları tespit etmek ve uygun destek ve müdahaleleri sağlamak için çalışırlar.

Çocuk gelişiminin evrelerine bakıldığında, doğum sonrası dönemler şu şekilde ifade edilebilir; yeni doğan (0-4 Hafta), bebeklik (4 Hafta – 2 Yıl), ilk çocukluk (2-6 Yıl), son çocukluk (6-13 Yıl) ve ergenlik (13-20 Yıl) (Yavuzer, 2012, s. 29). Bu çalışma kapsamında, okul öncesi olarak hedeflenen grup bu evrelerden ilk çocukluk alanına girmektedir. Bu evrede sağlıklı gelişimi işaret eden 5 davranış sayılabilir; duygu, algı, tepki ve koordinasyonu kapsayan uyum, denge, oturma, emekleme, yürüme, dik durabilmeyi kapsayan motor, nesnelere tutma, kavrama, yakalama gibi kabiliyetleri kapsayan motor davranış, mimik, yüz ifadesi ve cümleleri kavrayan dil faaliyeti, ve de beslenme, tuvalet, bağımsız iş görme ve işbirliğini kapsayan kişisel-sosyal davranıştır(Yavuzer, 2012, s. 37).

Biliş kelimesi, dünyayı öğrenmeyi ve anlamayı sağlayan zihinsel faaliyetleri ifade edip, dört süreci kapsamaktadır. Algılama, iç ve dış dünyadan öğrenilen bilgileri yorumlama, organize etme, yeniden bulunmasını işaret etmektedir. Bellek, algılanan bilgilerin zihinde bulunup, organize edilerek kaydedilmesini içerir. Muhakeme, bilgilerden bir mana çıkartma ve buna dayalı bir sonuç inşa edebilme gayesiyle kullanımını ifade eder. Düşünme, bilgi ve oluşturulan çözümlerin özelliklerince değerlendirilip ölçülmesini içerir. Kavrama, birden çok bilgi parçasının arasında yeni bağlar oluşturma ve algılanmasıdır (Yavuzer, 2012).

Sosyal gelişimde, birey biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır. Kültürel açıdan sosyal ilişkiler, kültürün, toplumun ve bireyin yapısını etkilemektedir. Kişinin yaşamı, çevreye uyum sağlama çabasında geçmektedir. Bu durum doğum süreciyle başlayarak gelişim gösterir (Yavuzer, 2012, s. 46).

Sosyal gelişme, bireyin sosyal uyarıcıya, grup yaşamının baskısı ve gerekliliklerine karşı hassasiyet geliştirmesi, grup içerisinde başkalarıyla geçinebilmesi, onlar gibi davranabilme yetisidir.

Çocuklarda sosyal gelişim, onların sosyal ilişkiler kurabilme becerileri ve toplum içindeki rol ve sorumluluklarını anlama yetenekleri üzerinde odaklanan önemli bir alanı temsil eder. İlk yıllarda, çocuklar sosyal etkileşimlerle başlayarak, dil becerilerini geliştirir ve duygusal bağlantılar kurarlar. Bu dönemde, oyun oynama ve etkileşimli aktiviteler aracılığıyla başkalarıyla paylaşım yapma, iş birliği yapma ve empati geliştirme gibi becerileri kazanırlar. Okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar, sosyal gelişimlerini daha da ilerletirler. Okul ortamı, grup çalışmaları, spor etkinlikleri ve çeşitli kulüpler gibi sosyal deneyimler sunarak çocukların sosyal becerilerini güçlendirmelerine yardımcı olur. Bu dönemde çocuklar, başkalarının düşüncelerini anlama, duygusal ifadeleri tanıma, arkadaşlık kurma ve çatışmaları çözme gibi karmaşık sosyal becerileri geliştirirler. Çocukların sosyal gelişimine destek olmak için, onlara model oluşturarak, empati kurarak ve yapıcı geri bildirimler sağlayarak etkili iletişim becerilerini teşvik etmek önemlidir.

Birey, toplumda hem prestij elde etmeye hem de statüsünü konumlandırma gereksinimi hissetmektedir. Bu gereksinimin karşılanması, toplumsal uyum olarak ifade edilmektedir. Uyum, bireyin çocukluktan sonra, yetişkin yıllarında elde edeceği başarıları da şekillendirecek bir yapı olarak etkili görülmektedir. Toplumsal uyum, ölçü olarak bireyin çevresiyle ilişkileri, toplu çalışmalardaki yeri, sorumluluk sahibi, yapıcı ve birlikte yaşama kurallarına uyumunu ele almaktadır. Bu uyum, bir süreç olarak ortaya çıkmakta ve zamanla şekillenmektedir.

Sosyalleşmenin öğrenilmesi ve sosyal tipler hakkında Hollingshead birey sosyalleşmesini temel üç ilkeye bağlamaktadır(Yörükan, 2009).

- Birey sosyal davranışı toplumdaki diğer bireylerle etkileşim sonucunda öğrenmektedir.
- Ne öğreneceğini içerisinde yer aldığı toplum belirlemektedir.
- Öğrenim, bir sosyal organizasyona etkin olarak tutunması ile sonuçlanır.

Charlotte Bühler, bireyler arasında farklılık gösteren bir takım kalıtsal kökenli davranış yönlendirmelerinin var olduğuna işaret etmektedir. Bu durumu üç farklı sosyal tipe belirtir(Yavuzer, 2012);

- Sosyal açıdan kör tip; bireyler diğerlerini dikkate almayan bir yapıda olup kendilerine odaklıdır.
- Sosyal açıdan bağımlı tip; bireyler diğerlerinin yaptıkları ve oluşları ile ciddi bir şekilde ilgilenir ve bunlardan etkilenirler.
- Sosyal açıdan bağımsız tip; bireyler diğerlerinden haberdar olsa da onların etkisinde kalmama gayretini gösterirler.

Sosyal uyumun olumlu yürüdüğüne dair ölçütlere bakıldığında; farklı gruplara uyum gösterebilme yetisi, sosyal tutumlarını katılımcı olarak kullanma ve sosyal konumundan kişisel doyum elde edebilmeyi gösterebiliriz. Olumsuz etkileyicilere bakılırsa da, sosyal davranışın zayıf olduğu aile ortamları, aile içerisinde kendini denk göreceği örneklerin olmayışı ve sosyal uyuma yönelten motivator noksanlığı gösterilebilir (Yavuzer, 2012, ss. 49-50).

2.7 Dijital Medya

Dijital medya, bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler, televizyonlar ve diğer elektronik cihazlar vasıtasıyla iletişim, bilgi paylaşımı, eğlence ve diğer faaliyetleri kapsayan bir kavramdır. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, dijital medya kullanımı önemli ölçüde artmış ve bireylerin günlük hayatlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Dijital medya, kişilerin elektronik cihazlarla, dijital şekilde iletişim kurmayı kastetmektedir. Elektronik ortamdaki her çeşit kitle iletişim aracı dijital medyaya dâhil edilmektedir (Kanat, 2016).

Dijital medya, birçok farklı formda ve platformda bulunabilir. İnternet, kullanıcılara çeşitli bilgi kaynaklarına erişme imkanı sunmaktadır. Web siteleri, bloglar, çevrimiçi gazeteler, akademik makaleler ve diğer çevrimiçi içerikler, bilgi edinme ve araştırma yapma amacıyla kullanılabilir. Sosyal medya platformları, kullanıcıların paylaşımlarda bulunabileceği, diğer kullanıcılarla etkileşimde bulunabileceği ve haberleri takip edebileceği interaktif alanlar sunmaktadır(Ayaz & Taşdelen, 2022).

Dijital medya, iletişimi değiştiren bir etkiye sahip olmaktadır. E-posta, anlık mesajlaşma uygulamaları, sesli ve görüntülü konuşma araçları, kişilerin hızlı ve kolaylıkla iletişim içerisinde olmalarını sağlamaktadır. Uzaktaki akrabalarla veya arkadaşlarla iletişim kurmak, iş birliği yapmak, fikir alışverişinde bulunmak ve bilgi paylaşmak için dijital iletişim araçları yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Dijital medya aynı zamanda eğlence alanında da aktif rol oynamaktadır. Televizyon ve sinema gibi geleneksel medya platformlarına ek olarak, dijital oyunlar, video akış platformları, müzik akış hizmetleri ve diğer dijital içerik sağlayıcıları, kullanıcılara geniş bir eğlence seçeneği sunmaktadır.

Dijital medyanın kullanımıyla bazı sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında aşırı ekran süresi, sosyal izolasyon, sanal zorbalık, gizlilik ihlalleri ve bilgi aşırı yüklemesi gibi konular yer almaktadır. Bu sebeple, dikkatli ve bilinçli bir şekilde dijital medya kullanımı önemli hale gelmektedir. Dijital denge sağlanmalı, güvenlik önlemleri alınmalı ve dijital medyanın olumlu yönleri maksimum fayda sağlayacak şekilde kullanılmalıdır(Ayaz & Taşdelen, 2022).

Medya genel olarak; kişileri haberdar etme, bilgi sunma, eğitme, eğlendirme gibi görevleribulunan kitle iletişim araçları olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde medya, klasik ve dijital medya olarak ikiye ayrılmaktadır. Klasik medya da; dergi, gazete, analog televizyon ve radyo gibi vasıtasıyla bireylere sunulurken, dijital medya da dijital televizyon, akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi aygıtlar ile girilen internet tabanlı yazılı, görsel ve işitsel her türlü ortamı içermektedir(Karaboğa, 2019, s. 2044).

Dijital medya, bilgisayar aracılığı ile sayısal olarak kodlanan video, ses, fotoğraf ve yazı içeriğini ve benzer materyalleri ifade etmektedir. Bilgisayar yazılımları, e-kitaplar, dijital ses dosyaları, oyunlar, dijital medya materyalleri içerisinde ilk akla gelen platformlardır.

Klasik medyada, analog teknolojiye dayanmakta olup modern medya ise daha fazla dijital teknolojiye sahip olmaktadır. Dijital medya, bilgisayar temelinde bir medya aracı olarak betimlenebilmektedir. Dijital medyanın tesiri her geçen gün daha fazla ön plana çıkmaktadır. Medyanın dijital olmasını ve geniş kapsamlı olmasını sağlayan unsur internet teknolojisidir. Toplumsal yaşamı değiştirmekte olan dijital medya, klasik analog medya araçları ile kendine özgü özellikleri bulunarak, çeşitlilik göstermektedir. Bu

yoruma istinaden dijital teknoloji tek taraflı istikamette olmamaktadır. Karşılıklı iletişim olanaklı kılarak, bu karşılıklı iletişim olanağı ile de kitle iletişimi içinde bireye özgü iletişim sağlama imkânı sunmaktadır. Dijital medya aracılığı ile bir yayını kayıt edip sakladıktan sonra veya tekrarlı olarak izlemek mümkündür. Dijital medya ile kişiler, iletişimi sürece yayma imkânı ile aralıksız iletişim kurabilmektedir (Kanat, 2016).

2.7.1 Dijital Medya Kullanımı

Günümüzde teknoloji günlük hayatın bütünü haline gelmiştir. Dizi film, internet, sosyal medya, oyun, selfie bağımlılıkları öncelikle çocuk ve ergenler için tehdit unsuru oluşturmaktadır. Ebeveynler çocukları medya iletişim araçları ile vakit geçirmesini isterken diğer taraftan da endişe duymaktadır (Karaboğa, 2019).

Dijital medya kullanımı, son yıllarda hızla yaygınlaşan bir olgudur. Dijital medya, internet, sosyal medya platformları, mobil uygulamalar, oyunlar ve diğer dijital araçlar aracılığıyla bilgi paylaşımı, iletişim, eğlence ve bilgi edinme gibi faaliyetleri kapsamaktadır.

Dijital medya, birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Öncelikle, bilgiye erişimde büyük bir kolaylık sağlamaktadır. İnternet üzerinde bulunan geniş bilgi kaynakları sayesinde, kullanıcılar istedikleri konularda hızlı ve kapsamlı araştırmalar yapabilirler. Ayrıca, dijital medya, iletişimi geliştirmektedir. Sosyal medya platformları ve anlık mesajlaşma uygulamaları aracılığıyla insanlar, dünya çapında bağlantılar kurabilir, arkadaşlarıyla ve aileleriyle iletişimde kalabilmektedirler.

Çağımız çocukları ve geleneksel dönem çocukları arasında zamanı değerlendirme bakımından önemli derecede farklar bulunmaktadır. Klasik dönemde çocuklar zamanın büyük kısmını sokakta veya evinin bahçesinde, akranları ile oyun oynayarak ve aynı zamanda birebir etkileşim halinde vakit geçirmekteydiler. Fakat teknolojinin ilerlemesi sonucunda çocuklar televizyon, sosyal medya ve diğer medya sistemleri ile vakit geçirdiği süre açısından önemli bir artış meydana gelmektedir. Ebeveynler cep telefonu, tablet gibi dijital materyalleri sürekli kullandıkları için ve bu durum akabinde çocukların medya iletişim araçlarına erişimi kolaylaşmaktadır. Telefon, televizyon, tablet gibi medya iletişim araçları ebeveynler tarafından çoğu zaman çocukları oyalayabilen bir bakıcı, bazı zaman sakinleştirme amacıyla kullanılan bir araç,

zaman zaman da çocuklara yemek yedirmek için alternatif olarak kullanılmaktadır. Günümüzde geldiğimiz nokta, dijital medya kullanımını açısından oranlardaki artış, çoğu kişinin ihtiyaçlarını giderecek durumun ilerisine geçerek kontrolü mümkün olmayan bir düzeye ulaşmıştır. Aynı zamanda bu durum bağımlılık sorununu gün yüzüne çıkarmıştır. Aynı zamanda birçok fiziksel rahatsızlıklar ve ruhsal hastalıklar ile birlikte istismarın da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle hassas bir yaş döneminde olan çocuk ve ergenler medya iletişim araçları kullanımında çok önemli tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır (Yılmaz & Güney, 2021, s. 487).

Dijital medya kullanımının bazı olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Özellikle çocuklar ve gençler için bu etkiler daha önemli hale gelmektedir. Uzun süreli ve aşırı dijital medya kullanımı, fiziksel aktiviteleri azaltabilir, uyku düzenini bozabilir ve sosyal etkileşimleri olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca, çocukların ve gençlerin dijital ortamda karşılaşabileceği tehlikeler, internet bağımlılığı, siber zorbalık, yanlış bilgilendirme ve gizlilik ihlalleri gibi konular da dikkate alınması da önem arz etmektedir.

Bu nedenle, dijital medya kullanımının denge ve kontrol altında tutulması önemli olmaktadır. Ebeveynler, çocukların dijital medya kullanımını izlemeli, uygun içeriklere erişim sağlamalı ve kullanım sürelerini sınırlamalıdır. Aynı zamanda, dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi ve güvenli internet kullanımı konularında eğitim vermek de önemlidir. Dijital medya, potansiyelini en iyi şekilde kullanmak için bilinçli ve sorumlu bir şekilde yönetilmelidir.

2.8 Ebeveyn Çocuk İlişkisi

Ebeveyn ve çocuk ilişkisi, bir çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimi için temel bir öneme sahiptir. İyi bir ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocuğun güvenli bir bağlanma duygusu geliştirmesine, duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasına ve sağlıklı bir benlik geliştirmesine yardımcı olur. Ebeveyn ve çocuk ilişkisine ilişkin bazı temel bilgiler şu şekildedir(Cengiz Saltuk & Erciyes, 2020):

1. Güven ve Bağlanma: Ebeveynlerin çocuklarıyla güvenli bir bağlanma ilişkisi kurmaları, çocukların duygusal güvenlik duygusu geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu, çocukların ebeveynlerine güvendiklerini hissetmelerini, duygusal ihtiyaçlarının karşılandığını bilerek keşfetmelerini sağlamaktadır.

2. İletişim ve Empati: Ebeveynlerin çocuklarıyla etkili iletişim kurmaları ve empati göstermeleri önemlidir. Çocukların duygularını ifade etmelerine, düşüncelerini paylaşmalarına ve sorunlarını dile getirmelerine olanak tanımak, onların duygusal gelişimini desteklemektedir.

3. Sınırlar ve Disiplin: Sınırlar ve disiplin, ebeveyn-çocuk ilişkisinde önemli bir rol oynamaktadır. Sınırlar, çocuğun güvenliğini sağlamak, sorumluluk duygusu geliştirmek ve uygun davranışları öğrenmek için gereklidir. Fakat sınırların sağlanması, sevgi, anlayış ve açıklama ile birlikte olması önemlidir.

4. Model Olma: Ebeveynler, çocuklarının rol modelleridir. Davranışlarıyla çocuklarına örnek olmak, onların değerlerini ve davranışlarını etkilemektedir. Pozitif ve sağlıklı davranışlar sergilemek, çocukların benlik saygısını ve sosyal becerilerini olumlu yönde etkilemektedir.

5. Destek ve Teşvik: Ebeveynler, çocuklarının ilgi alanlarını, yeteneklerini ve hedeflerini desteklemek ve teşvik etmek için önemli bir rol oynarlar. Onlara başarıları için motive edici bir ortam sağlamak, özgüvenlerini ve motivasyonlarını artırmaktadır.

6. Zaman Ayırma: Ebeveynlerin çocuklarıyla zaman geçirmesi, ilişkiyi güçlendirmektedir. Kaliteli zaman ayırma, çocukların duygusal bağlantı kurmasını, iletişim kurmasını ve paylaşımında bulunmasını sağlamaktadır.

7. Sabır ve Hoşgörü: Ebeveynlerin sabırlı ve hoşgörülü olmaları önemli olmaktadır. Çocuklar hatalar yapabilir, duygusal tepkiler verebilir ve büyüme süreçlerinde zorluklarla karşılaşabilirler. Ebeveynlerin bu dönemde anlayışlı ve destekleyici olmaları önemlidir.

Her ebeveyn-çocuk ilişkisi farklıdır ve bu ilişkiyi etkileyen çeşitli faktörler vardır. Her çocuğun bireysel ihtiyaçları, kişilikleri ve gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı bir ilişki kurmaları için iletişimi açık tutmaları, sevgi dolu bir ortam sağlamaları ve çocuklarına anlayışlı davranmaları önemlidir.

Ebeveynlerin kişisel özellikleri çocuk gelişimini büyük ölçüde etkilemektedir. Çocuk bu dönemde çevresindeki tutum ve davranışlarını model aldığı kişiler ebeveynleridir. Ebeveynlerini rol model olarak öğrenen çocuk yaşamında önemli bir

etkisi bulunmaktadır. Çocuk, yaşadığı sistem içinde sergilediği beceri, davranış ve tutumları inceleme yaparaksüreç içinde kendi olma bilinciyle kişiliğine ulaşmaktadır (Cengiz Saltuk & Erciyes, 2020).

2.8.1 Dijital Medyanın Eğitimde Kullanımı

Dijital medya, eğitimde önemli bir rol oynayan bir araç haline gelmiştir. İnternetin yaygınlaşması ve teknolojinin gelişimiyle birlikte, dijital medya eğitim süreçlerini zenginleştirmek, öğrenmeyi daha etkileşimli hale getirmek ve öğrencilerin daha aktif bir şekilde katılımını sağlamak için kullanılmaktadır.

Özel hedefler gerçekleştirildiğinde etkin öğrenme için öğretme, öğrenme sürecinin tasarısı, yürütülmesi ve değerlendirilmesi sistemli bir yaklaşımdır (Doğan, 2016).

Öğretim teknolojisinin belirlenmiş öğretim disiplinleri ile kendisine has yanları dikkatle düzenlenerek teknoloji ile ilintili bir görüş olduğu belirtilmiştir. Her hangi bir konuya ilişkin öğrenim ile öğrenme etkinliği arasında kılavuzluk yaptığı ifade edilmektedir (Seferoğlu, 2007).

Okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde uygulanan eğitim yazılımları oldukça önemli bir konudur. Bilgisayar destekli eğitimde programın ne amaçla kullanılacağı ve aynı zamanda tercih edilen programın amaca yönelik olması gerekmektedir. Eğitim içerikli programlar çocuk gelişimi için uygun ve geleneksel olan eğitim ile bu programların kaynaştırılmış olması gerekmektedir. Elverişli olarak düzenlenen bilgisayar destekli eğitim programları çocukların bireysel öğrenmelerine, çocuğun hız ve bilgi düzeyi açısından ilerleme kaydedilecektir (Doğan, 2016).

Okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar çocukların akranları ile aynı ortamda olmalarına olanak sunarken beceri ve yeteneklerini fark etme, güçlü ve zayıf yönlerini görüp kabul görme, öz benliğini geliştirme, sosyal deneyimleri ile karşılaşmalarına alan oluşturmaktadır (Cengiz Saltuk & Erciyes, 2020).

Çocukların zihinsel, fiziksel, duygusal ve kişilik gelişimi en hızlı okul öncesi dönemde olması sebebiyle okul öncesi eğitimi gördüğü kurumda geçirilmekte olan süre önemlidir. Çocuklara verilen erken çocukluk eğitimi zengin uyaranlarla uygun ve etkin

çevre şartları gelişimine pozitif yönlü katkı sağlamaktadır (Cengiz Saltuk & Erciyes, 2020)

Dijital medya kullanımı eğitimde farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir(Çalapkulu& Alp, 2020). Bunlar;

1. **Etkileşimli Öğrenme Materyalleri:** Öğrencilere interaktif öğrenme araçları sunarak öğrenme deneyimini zenginleştirebilmektedir. Sesli ve görsel materyaller, simülasyonlar, interaktif oyunlar ya da sanal gerçeklik uygulamaları tarzındaki araçlarla öğrencilerin daha etkili bir şekilde bilgi edinmesi sağlanmaktadır.
2. **Çevrimiçi Kaynaklar:** İnternet, öğrencilere çeşitli çevrimiçi kaynaklara erişim imkânı sunmaktadır. Elektronik kitaplar, makaleler, videolar, ders notları ve çevrimiçi ders platformları gibi kaynaklar, öğrencilerin kendi hızlarında öğrenmelerini ve konuları daha derinlemesine araştırmalarını sağlamaktadır.
3. **Sanal Sınıflar:** Dijital medya, öğrencilerin sanal sınıflarda bir araya gelerek online olarak derslere katılmasını olanak sağlamaktadır. Canlı video konferans araçları veya öğrenme yönetim sistemleri, öğretmenlerin dersleri sunmasını, öğrencilerle etkileşimde bulunmasını ve grup çalışmaları yapmalarını sağlamaktadır.
4. **İnteraktif Değerlendirme Araçları:** Dijital medya, öğrencilerin değerlendirilmesini kolaylaştıran çeşitli araçlar sunmaktadır. Online sınavlar, anketler, quizler veya öz değerlendirme araçları ile öğrencilerin öğrenme ilerlemeleri takip edilebilir ve geri bildirim sağlanabilmektedir.
5. **Eğitim Oyunları:** Dijital medya, öğrenmeyi eğlenceli hale getirmek için eğitim oyunları sunmaktadır. Öğrenciler, oyunlar aracılığıyla bilgi ve becerilerini geliştirebilir, problem çözme yeteneklerini kullanabilirler.

Dijital medyanın eğitimde kullanımının bazı faydalarını kısaca şu şekilde sıralayabiliriz(VeziroğluÇelik, 2018):

- Öğrencilerin daha etkili ve etkileşimli öğrenmelerini sağlamaktadır.
- Görsel ve işitsel unsurlarla öğrenme deneyimini zenginleştirmektedir.
- Öğrencilerin kendi hızlarında ve ilgi alanlarına göre öğrenmelerini desteklemektedir.

- Çeşitli öğrenme stillerini ve becerileri hedeflemektedir.
- İnternet üzerinden geniş bir bilgi ve kaynak erişimi sağlamaktadır.
- Öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Dijital medyanın eğitimde kullanımıyla ilgili birtakım zorluklar da bulunmaktadır. Erişim sorunları, bilgi güvenliği endişeleri, dikkat dağıtıcı unsurlar ve dijital uçurum gibi konular dikkate alınmalıdır. Eğitimciler, dijital medyayı etkili bir şekilde kullanmak için öğrenci ihtiyaçlarını, müfredat gereksinimlerini ve teknoloji kullanımını dengelemek için çaba sarf etmelidirler.

2.8.2 Dijital Medyanın Eğitim Dışı Alanlarda Kullanımı

Dijital medya, eğitim dışı alanlarda da geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Dijital medyanın farklı alanlarda kullanımına ilişkin birtakım örnekler şunlardır(Mustafaoğlu& Yasacı, 2018):

1. **İletişim:** Dijital medya, iletişim alanında büyük bir rol oynamaktadır. Sosyal medya platformları, mesajlaşma uygulamaları, e-posta ve video konferans araçları, insanların hızlı ve etkili bir şekilde iletişim kurmasını sağlamaktadır.
2. **Eğlence ve Sanat:** Dijital medya, eğlence dünyasında büyük bir etkiye sahip bulunmaktadır. Televizyon, sinema, müzik, oyunlar ve diğer dijital medya platformları, insanların eğlenmeleri, sanatsal deneyimler yaşamaları ve kültürel içeriğe erişmeleri için kullanılmaktadır.
3. **Haber ve Bilgi Kaynakları:** Dijital medya, haberlerin ve bilgi kaynaklarının hızlı bir şekilde yayılmasını sağlamaktadır. İnternet üzerindeki haber siteleri, bloglar, podcastler ve diğer dijital platformlar, insanlara güncel olaylar hakkında bilgi sunmaktadır. Aynı zamanda, dijital kütüphaneler, araştırma veri tabanları ve çevrimiçi ansiklopediler gibi kaynaklar, insanların bilgiye erişimini kolaylaştırmaktadır.
4. **Sağlık ve İyi Hissetme:** Dijital medya, sağlık ve iyi hissetme alanında da kullanılmaktadır. Fitness uygulamaları, çevrimiçi sağlık platformları, beslenme takip araçları ve sağlıkla ilgili bilgilendirici içerikler, insanların sağlıklı yaşam tarzını desteklemelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, dijital terapi, zihinsel sağlık uygulamaları ve stres yönetimi araçları da dijital medyanın kullanıldığı diğer alanlardır.

5. **Seyahat ve Turizm:** Dijital medya, seyahat ve turizm endüstrisinde önemli bir rol oynamaktadır. Seyahat rezervasyon platformları, harita ve navigasyon uygulamaları, çevrimiçi rehberler ve seyahat blogları, insanların seyahat planlarını yapmalarını, destinasyonlar hakkında bilgi edinmelerini ve deneyimlerini paylaşmalarını sağlamaktadır.

2.8.3 Dijital Medya ve Aile

Çocuk, ebeveynleri ve çevresi ile kurmakta olduğu sağlıklı ilişkiler nedeniyle yaşadığı ortam ve toplum sosyo-kültürel değerini benimsemektedir. Sosyal ilişkilerde müşterek iletişim dilini kullanmayı başarmaktadır. Böylelikle çocuk, toplumun üyesi olarak o toplumun kültür ve değerini ilerleyen zamanlara taşıma rolü de üstlenmektedir. Günümüzde kişilerin yoğun çalışmaları ve çalışma hayatı dışında gerçekleştirdiği aktiviteleri hane içi ortak geçirilecek zamanları kısıtlamaktadır. Kişiler sadece akşamları aynı ortamı paylaşmaktadır. Fakat akşam beraberliğini kaliteli değerlendireme yapmayan ve aynı ortam içerisinde bulunsa da iletişim kurmadan yaşamakta olan aileler bulunmaktadır. Aile ortamındaki sağlıklı iletişim, öncelikle anne ve babanın iletişimi ile doğrudan ilgilidir. Sağlıklı ebeveyn iletişimi, karşılığı sağlıklı çocuk anlamına da gelmektedir. Geleceğin sağlıklı ebeveynleri, sağlıklı iletişim kuran aile içerisinde yetişen çocuklar ile olanaklı hale gelmektedir. Bu sebeple toplumun en küçük kurumu olan ailenin huzurlu ve mutlu olarak varlığını devam ettirmesi ve aynı zamanda sağlıklı bireyler yetiştirebilmesi adına ebeveynlerin çağımızın en önemli toplumsal olgularından biri olan dijital medya hakkında bilgi ve donanıma sahip olması lazımdır. Çocuklar ilk önce ailede daha sonra okul hayatında devam edecek olan medya eğitimi ile bilinçli bir medya kullanıcısı olmaları esas olup, bilinçli anne ve babanın katkıları gerektirmektedir (Karaboğa, 2019, s. 2043).

Dijital medya, ailelerin iletişimini, etkileşimlerini ve yaşamlarını önemli ölçüde etkileyen bir faktördür. Dijital medya, aile bireyleri arasındaki iletişimi kolaylaştırır. Ebeveynler, çocuklarının okul etkinlikleri, sosyal yaşamları ve günlük deneyimleri hakkında çok daha kolay bilgi edinebilmektedirler. Aile fertleri, mobil mesajlaşma, e-posta veya video görüşme araçları aracılığıyla uzaktaki akrabaları ve sevdikleriyle iletişim kurabilirler.

Dijital medya, ailelerin bilgi paylaşımını artırmaktadır. Ebeveynler, çocuk büyütme konularında bilgi edinmek, eğitici kaynaklara erişmek ve pedagoglarla iletişim

kurmak için interneti kullanabilmektedir. Sosyal medya grupları veya çevrimiçi forumlar aracılığıyla deneyimlerini paylaşabilir ve destek alabilirler.

Dijital medya, aile bireylerinin ortak eğlence ve bağlantı deneyimlerini yükseltebilmektedir. Birlikte bilgisayar oyunları oynamak, film ve dizi izlemek veya diğer dijital etkinliklere katılmak, aile üyelerinin birlikte geçirdiği vakti arttıracaktır. Aynı zamanda, sosyal medya platformları aracılığıyla aile üyeleri, sevdiklerini takip edebilirler. Aynı zamanda onlarla etkileşimde bulunabilmektedirler.

Aileler için önemli olan bir diğer husus da dijital dengeyi sağlamaktır. Dijital medyanın aşırı kullanımı, aile üyeleri arasındaki yüz yüze etkileşimi azaltabilir ve aile bağlarını zayıflatabilir. Bu nedenle, ailelerin dijital medya kullanımını sınırlamak, ekran sürelerini yönetmek ve ailece belirlenen kurallara uymak önemlidir.

Aileler, dijital güvenlik konusunda da dikkatli olmalıdır. Çocukların internet kullanımı ve dijital etkileşimleri izlenmeli ve korunmalıdır. Ebeveynler, çocuklarını çevrimiçi tehlikeler hakkında bilinçlendirmeli, gizlilik ayarlarını kontrol etmeli ve çocuklarının dijital medyayı güvenli bir şekilde kullanmasını sağlamalıdır. Aileler için, dijital medyanın olumlu yönlerini kullanmak, iletişimi artırmak ve aile bağlarını güçlendirmek için dengeyi sağlamak önemli olacaktır. Dijital medyanın etkilerini anlamak ve aile içinde sağlıklı kullanım alışkanlıkları geliştirmek, aile üyeleri arasında sağlıklı bir dijital dengeyi teşvik edecektir (Yurdakul vd., 2013).

2.8.4 Dijital Çocuk ve Dijital Ebeveynlik Kavramları

“Her çağ ve her kültür kendi toplumsal çocuk anlayışını oluşturur, uygun ebeveyn-çocuk ilişkisinin ne olduğunu belirler ve uygular” (Onur, 2018). Bu söylem ile hareketle konuyu araştırıldığında dijital çağın, dijital çocuk ve dijital ebeveynlik görüşü ile karşımıza çıkmaktadır. Çok çabuk gelişen teknolojinin aile içintesi, ebeveynlik ve çocukluk kavramları ile ebeveyn-çocuk ilişkisine farklı ve yeni bir boyut kazandırmıştır. Bununla birlikte yeni kavramsallaştırmalar karşımıza çıkmaktadır (Akbaş & Dursun, 2020).

İnternet sadece ebeveynlerin kullanması gereken bir platform değildir. Çocuk, ergen her yaş grubu için de uygun bir platformdur. İnternetin çocuklar ve ergenler için olumlu-olumsuz özellikleri bulunmaktadır (Yurdakul vd., 2013).

Çocuklar telekomünikasyon aygıtlarının sunduğu çekici, eğlenceli, güzel ve güçlü karakterleri kopyalayarak onları taklit etme, yaşamlarına özenme ve duygusal bağ kurarak kendilerine rol model almaktadırlar. Bu duruma nazaran ebeveynler ve öğretmenler çocuğun ilgilendiği ve rol model aldığı esas aktörlük modelinden çıktığı anlaşılmaktadır (Karaboğa, 2018).

Dijital ebeveyn, dijital devrin ihtiyaçlarına göre nasıl hareket etmesini bilen, temel olarak dijital materyal bilgisine sahip, olanaklarının farkında olabilen, çocuğu tehlikelere karşı korumayıbilen, normal olduğu gibi kişilik haklarına saygıyı dijital platformlarda da uygulanması gerektiği bilinci ile çocuğa bilgi aktarımı yapan, aynı zamanda teknolojiye karşı olmadan birey anlamını taşımaktadır. Dijital ebeveynler; dijital okuryazarlık, farkında olma, kontrol, etik ve yenilikçi rollerine sahiptir (Yurdakul vd., 2013).

Dijital okuryazarlık, internet mecrasında doğru haber, ve araçları olumlu şekilde amacına uygun kullanılmasıdır(Hobbs, 2010). Dijital medya okuryazarlığı, tablet, telefon, bilgisayar tarzı araçlar ile internetteki her tarz bilgi,yazı,görsel-işitsel haber, bilgi ulaşımı, edinilen haberler doğrultusundaki bilgilerin doğruluk analizi, anlanması ve algılanması, dönüştürülüp paylaşımını sağlayan iletişim kabiliyeti oluşturma aşamasıdır (N. Güleç, 2023).

Dijital çocuklara sahip olan anne babaların, dijital ebeveyn olabilmeleri açısından aşağıda bulunan dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmaları öngörülmektedir(Yurdakul vd., 2013):

- Temel seviyede teknolojiyi kullanma becerisine sahip olması,
- Teknoloji ile alakalı yaşadıkları sıkıntılara toleranslı olmalı
- İnterneti teknik açıdanvakıf olma becerisine sahip olmalı.
- Yenilikleri izleme ve takip etme isteğine sahip olmalı.
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinde gizlilik politikaları bilgilerinevakıf olmalı.

2.8.4.1 Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Çocuğunözellikleri, medyatürü, kullanım şekli ve düzeni,kullanım süresi gibideğişkenler incelendiğinde medyanın çocuklar üzerindeki etkisi farklılık göstermektedir. Medya bilinçli, doğru ve amaca uygun bir şekilde kullanılmasıyla yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirme, bilgiyi artırma

ve toplumsal olay ve durumlara farklı bir gözle bakmayı sağlayan olumlu özelliklere de sahiptir. Aynı zamanda dijital medya araçları vasıtasıyla uzaktan eğitime olanak sağlamaktadır. Online/uzaktan eğitim öğrencilerin sınıf düzenlerine göre daha rahat bir ortam sağlamakta olup, özellikle ifade gücü çeken öğrencilerin derse katılımını da arttırdığı görülmektedir. Çocukların dijital medya iletişim araçları vasıtasıyla öğrenme yordamları büyük ölçüde yaşa bağlı olmaktadır. (Yılmaz & Güney, 2021).

2.8.4.2 Medyanın Ebeveynler Üzerindeki Etkileri

Ebeveyn, çocuğu biyolojik olarak büyütmenin yanı sıra duygusal, sosyal ve eğitim açısından da geliştiren, destekleyen ve sorumluluk bilincinde olan anne-babalardır. Çocukların bulunduğu ortamlar ve yaşadıkları problemler anne ve babaya bazı roller yüklemektedir. Teknolojik gelişmeler sonucunda çocuk karşılaştığı bilgi ve içerikleri ne şekilde kullanması gerektiğini bilmemektedir. Dijital ebeveynler, içerisinde bulunduğumuz dijital çağın farkında olarak ve bu duruma göre çocuğunu yetiştirmekte, bilgilendirmekte, bilinçlendirmekte olan kişiler ebeveynlerdir. Dijital çağa elverişli olarak çocukları eğitirler, çocuklara yabancı insanlar ile kişisel bilgilerin vermemesi gerektiği konusunda hassasiyetle uyarırlar, çocukların gezdikleri siteleri, izledikleri programları bilirler, sosyal medyada gezinirken çocuklarını denetler ve çocukların internette kontrolsüz bir halde kalmasını sağlamazlar (Çalapkulu & Alp, 2020).

Medya, ebeveynler üzerinde çeşitli etkilere sahip olabilir. İşte medyanın ebeveynler üzerindeki bazı etkileri (Mustafaoğlu & Yasacı, 2018):

1. Ebeveynlik Stilleri: Medya, ebeveynlik stillerini etkileyebilir. Ebeveynler, medya içeriğinden etkilenerek çocuklarıyla iletişim kurma tarzlarını, disiplin yöntemlerini ve eğitim yaklaşımlarını şekillendirebilirler.

2. Kaygı ve Endişe: Medya, ebeveynlerin kaygı ve endişelerini etkileyebilir. Haberlerde yer alan olumsuz olaylar, ebeveynlerin çocuklarının güvenliği, sağlığı ve geleceği konusunda endişelenmelerine neden olabilir.

3. Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi: Medya, ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşimini etkileyebilir. Çok fazla medya tüketimi veya teknolojiye aşırı bağımlılık, ebeveynlerin çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmelerini ve iletişim kurmalarını engelleyebilir.

4. Ebeveyn Bilgi ve Kaynakları: Medya, ebeveynlere bilgi ve kaynak sağlayabilir. Ebeveynler, çocuk büyütmeye, eğitim, sağlık ve gelişim konularında medyayı kullanarak bilgi edinebilir ve diğer ebeveynlerle deneyimlerini paylaşabilirler.

5. Rol Model Alımı: Medya, ebeveynlerin rol model alımını etkileyebilir. Ebeveynler, medyada görülen ebeveynlik rollerini veya karakterlerini taklit edebilirler. Bu, bazen olumlu bir etki yaratabilirken, bazen de olumsuz etkilere yol açabilir.

6. Ebeveyn Stresi: Medya, ebeveynler üzerindeki stresi artırabilir. Medyada yer alan mükemmeliyetçilik, sosyal karşılaştırma veya ebeveynlik hakkında çıkan tartışmalar, ebeveynlerin stres düzeyini etkileyebilir.

Bu etkiler kişiden kişiye farklılık gösterebilir ve medya kullanımının miktarı, içeriği ve bireysel faktörler bu etkileri etkileyebilir. Ebeveynler, medya kullanımında bilinçli olmalı, çocuklarına uygun içerik seçimi ve medya okuryazarlığı konusunda rehberlik etmelidir.

Dijital ebeveyn, dijital alemin farkında olarak davranan, dijital materyallerin birçoğunu kullanımını bilmekte, sanal dünyanın avantajlarını bilen, çocuğu riskli ortamlardan koruyan, sanal alanda da çocuğun pozitif hareketler sergilemesi açısından ders veren, teknolojinin getirdiği yeniliklere açık olan, dijital ebeveyne ait rollere sahip kişilerdir. Bu roller dijital okuryazarlık; teknolojiyi ve teknolojik cihazları kullanabilen, teknolojik problemlere çözüm bulabilen, iletişim teknolojilerinde bulunan gizlilik politikalarını bilmekte olan, yeniliklerin farkında olan kişilere söylenen bir kavramdır (Yurdakul vd., 2013).

Dijital ebeveynlik, ebeveynlerin çocuklarının dijital teknolojileri kullanımını yönetme ve denetleme sürecidir. Dijital ebeveynlik, çocukların dijital dünyada güvenli, sağlıklı ve sorumlu bir şekilde hareket etmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Dijital ebeveynlikle ilgili bazı önemli noktalar şunlardır (Çalapkulu & Alp, 2020).

1. Farkındalık ve Eğitim: Dijital ebeveynler, dijital teknolojilerin çocuklar üzerindeki etkilerini ve risklerini anlamak için farkındalık ve eğitim sahibi olmalıdır. Çevrimiçi tehlikeler, çocukların gizlilikleri, siber zorbalık gibi konular hakkında bilgi edinmek önemlidir.

2. İletişim: Ebeveynler, çocuklarıyla açık ve dürüst iletişim kurmalıdır. Çocuklarla dijital teknolojilerin güvenli ve sorumlu bir şekilde kullanımı hakkında konuşmak, onların sorularını yanıtlamak ve endişelerini anlamak önemlidir. Aynı zamanda çocuklara çevrimiçi ortamlarda karşılaşılabilecekleri riskler konusunda rehberlik etmek de önemlidir.

3. Kurallar ve Sınırlar: Dijital ebeveynlik, çocuklar için kurallar ve sınırlar belirlemeyi içerir. Ebeveynler, çocukların ne kadar süre dijital cihazları kullanabileceklerini, hangi tür içeriklere erişebileceklerini ve güvenlik önlemlerini belirlemelidir. Bu kurallar, çocukları dijital tehlikelerden korurken, dengeli bir dijital yaşam sürmelerine yardımcı olur.

4. Güvenlik Önlemleri: Ebeveynler, çocukların dijital güvenliklerini sağlamak için gerekli önlemleri almalıdır. Çocukların internete erişimini denetlemek, güvenli arama seçeneklerini ayarlamak, güçlü şifreler kullanmak ve güvenlik yazılımları kullanmak gibi adımlar almak önemlidir.

5. Model Olma: Ebeveynler, çocuklara dijital teknolojileri sorumlu bir şekilde kullanma konusunda model olmalıdır. Kendi dijital davranışlarınızı gözden geçirin ve çocuklara iyi bir örnek oluşturun. Aşırı dijital bağımlılık veya sürekli ekran önünde olma alışkanlıklarından kaçının.

6. Etkileşim ve İzleme: Çocukların dijital etkinliklerini izlemek ve etkileşimde bulunmak önemlidir. Çocukların hangi uygulamaları kullandığını, kimlerle iletişim kurduğunu ve ne tür içeriklere maruz kaldığını gözlemlemek, çocukların güvende kalmasını sağlamak için gereklidir. Bununla birlikte, izleme sürecinde çocukların gizliliğine saygı göstermek önemlidir.

Dijital ebeveynlik, teknolojiyle dolu bir dünyada çocukları güvende tutma ve sağlıklı bir dijital deneyim sağlama konusunda ebeveynlere rehberlik etmektedir. Çocukların dijital teknolojileri etkili ve yaratıcı bir şekilde kullanmalarına olanak tanırken, zararlı etkilerden korumayı amaçlamaktadır.

Anne babanın sosyal medya kullanım amaçları, bireyler için mahremiyet olgusunun neyi çağırıştırdığı, mahremiyet ve sosyal medyayı ne şekilde yorumladıkları,

sosyal medyanın çocuk mahremiyetine tesirini, sosyal medyada çocukların mahremiyetini koruma amaçlı alınabilecek önlemler önem arz etmektedir(Bostancı, 2019)

2.9 Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı, bireylerin medyayı anlama, değerlendirme, eleştirel düşünme ve etkili iletişim becerilerini geliştirme sürecini ifade etmektedir. Günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimiyle birlikte, medya okuryazarlığı becerileri daha da önem kazanmıştır. Medya okuryazarlığı, bireylerin medya içeriklerini anlama ve yorumlama becerilerini geliştirmeyi amaçlar ve şu unsurları içeren bir yaklaşım gereklidir(Aytaş & Kaplan, 2017):

Medya Analizi: Medya okuryazarlığı, medya içeriklerini analiz etme yeteneğini kapsamaktadır. Bireylerin medya metinlerini anlama, mesajları çözümleme ve içeriklerin amaçlarını ve etkilerini sorgulama becerilerini geliştirmesi hedeflenmektedir. Medya analizi, görsel, işitsel ve yazılı medya içeriklerinin sembollerini ve dilini anlama sürecini içermektedir.

Eleştirel Düşünme: Medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bireylerin medya içeriklerini sorgulama, yanıltıcı veya ön yargılı bilgileri tanıma, farklı kaynaklardan bilgi toplama ve doğru bilgiyi ayırt etme yeteneklerini kazanmaları hedeflenmektedir. Eleştirel düşünme, medyadaki çeşitli perspektifleri değerlendirme ve bilgiye dayalı kararlar alma sürecini içermektedir.

Medya Üretimi: Medya okuryazarlığı, bireylerin medya içeriklerini üretme yeteneklerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Bireylerin dijital araçları kullanarak medya üretimi yapmaları, kendi mesajlarını yaratmaları ve etkili iletişim becerilerini geliştirmeleri teşvik edilmektedir. Medya üretimi, medyanın aktif bir tüketici olmanın ötesine geçerek, bireylerin kendilerini ifade etmelerini sağlamaktadır.

Medya okuryazarlığı becerileri, bilgi toplumu ve dijital çağın gerekliliklerine cevap vermek için önemlidir. Bu beceriler, bireylerin medya içeriklerine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmalarını, yanıltıcı bilgileri tanımalarını ve etkili iletişim kurmalarını sağlamaktadır.

Yaşadığımız yüzyılda okuma-yazma eğilimi, geleneksel yöntemlerle okuma-yazma eğilimi birçok farklılık göstermektedir. Geleneksel olarak okuryazar olmak harflerle şifrelenmiş yazılmış metinler ile okuma ile duygu ve düşüncelerin aynı şifreyöntemivasıtasıyla yazıya aktarımını ifade etmektedir. Fakat çağdaş okuryazarlık, değişik beceri ve gereklilikleri de beraberinde getirmiştir (Aytaş & Kaplan, 2017).

Birçok kişi tarafından okuma-yazma bilmenin, okuryazar olmak ile aynı anlamı taşımamaktadır. Lakin okuma-yazma, okuyucu kitle açısından yazılı metot ile okuma durumunun kapsamı açısından iletişim sağlamayı gerektiren bir süreçtir. Okuryazarlık durumu açısından farklılık yapabilmek ve becerileri farklı kaynaklara aktarılması veya aktarılmaması anlamını taşımaktadır (Karaboğa, 2019).

Okuma-yazma bilmenin yazılı metinleri tahlil etmesi anlamını taşımaktadır. Okuryazarlık teknoloji, medya, bilgi, internet, görsel metinler ve buna benzer alanlarda fikir sahibi olma, bahsi geçen ortamlardaki bilgiyi anlamlandırabilme yordamını ifade etmektedir (Aytaş & Kaplan, 2017; Karaboğa, 2019).

2.10 Medya ile Çocuğun Sosyalleşmesi

Medya, çocukların sosyalleşmesinde etkili bir rol oynayabilir. Medyanın sosyalleşme sürecine ne şekilde katkı sağladığına ilişkin bazı önemli noktalar şunlardır (İnan, 2013):

1. İletişim ve Erişim: Medya, çocukların başkalarıyla iletişim kurmasını sağlamaktadır ve farklı kültürler, yaş grupları ve düşüncelerle temas etmelerini kolaylaştırmaktadır. Sosyal medya platformları, çevrimiçi topluluklar ve iletişim uygulamaları, çocukların arkadaşlarıyla bağlantıda kalmalarına ve yeni insanlarla tanışmalarına olanak tanımaktadır.

2. Kültürel Farkındalık: Medya, çocukların farklı kültürel deneyimlere ve çeşitliliğe olanak sağlamaktadır. Televizyon programları, filmler, müzik ve diğer medya kaynakları, çocukların farklı kültürler, değerler ve yaşam tarzları hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır. Bu da çocukların hoşgörü, empati ve kültürel farkındalık geliştirmelerini sağlamasına yardımcı olur.

3. Öğrenme ve Bilgi Edinme: Medya, çocukların bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Eğitici programlar, interaktif uygulamalar ve çevrimiçi öğrenme platformları, çocukların yeni şeyler öğrenmelerini, problem çözme yeteneklerini geliştirmelerini ve yaratıcılıklarını teşvik etmelerini sağlamaktadır.

4. Sosyal Becerilerin Gelişimi: Medya, çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır. Çocuklar, medya aracılığıyla karakterler arasındaki ilişkileri ve sosyal etkileşimleri gözlemleyebilmesine olanak sağlar. Bu da empati, iş birliği, problem çözme ve iletişim becerilerini geliştirmelerini desteklemektedir.

Aynı zamanda, medyanın çocuğun sosyal becerilerini olumsuz yönde de etkilemektedir. Bazı olumsuz etkiler şu gibi durumları içerebilmektedir(Aslan vd., 2019).

1. İzole Olma: Aşırı medya tüketimi, çocukların gerçek dünyadaki sosyal etkileşimleri azaltarak izole olmalarına sebep olabilmektedir.

2. Yanlış Modellerin Taklit Edilmesi: Medya içeriği, çocukların negatif davranışları veya yanlış modelleri taklit etmelerine sebep olabilmektedir. Özellikle şiddet içeren veya uygun olmayan davranışları gösteren medya içerikleri çocuklarda olumsuz etkilere sebep olabilmektedir.

Bu sebeple, ebeveynlerin çocuklarının medya tüketimini kontrol etmeleri, uygun içerikleri seçmeleri ve çocuklarına medya okuryazarlığı becerileri öğretmeleri önem arz etmektedir. Ayrıca, gerçek dünyadaki sosyal etkileşimlerin teşvik edilmesi ve çocukların medya kullanımının sınırlanması da önemli bir boyuttur.

2.11 Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Medyanın çocuklar üzerinde çocuğun özellikleri, medya türü, kullanım türü ve süresi bakımından etkileri bulunmaktadır (Strasburger & The Council on Communications and Media, 2010). Medya aygıtları bilinçli şekilde, doğru ve amacına uygun olarak kullanılması; çocukların yaratıcı, eleştirel bakma ve düşünme, problem çözemeye yönelik yeteneklerini geliştirmektedir. Bilgi donanımını artırma ve toplumsal örüntülere farklı yönlerden bakma gibi olumlu etkileri bulunmaktadır (Kanbur, 2020). Aynı zamanda dijital medya materyalleri ile online eğitim verilerek, öğrencilere sınıf

ortamına göre daha konforlu bir ortam sağlanarak, öğrencinin kendini ifade etmesini ve derse katılımını arttırmaktadır (Tanrıverdi, 2014).

Çocukların dijital medya materyalleri aracılığıyla öğrenme becerisi yaş ile büyük ölçüde bağlantılıdır. Duyu-motor gelişimi döneminde olan çocuklar iki boyutlu ekranlardan aktarılan bilgileri sınırlı şekilde anlamaktadır. Bundan dolayı anne ve babaları aracılığı ile etkileşimli olarak kullanılarak, kazanımını sağlayacak bilgi tekrarlı olmalıdır (Radesky & Christakis, 2016).

Medya çocukların üzerinde olumsuz etkilerde de bulunmaktadır. Dijital medya araçları uzun süreli kullanımlarında düşünce gücünü zayıflatıcı, sosyal ortamdan ayırmakta, pratik düşünmeyi etkilemekte, sanat aktivitelerini, hayal gücünü ve sosyal aktiviteleri olumsuz etkilemektedir (Tanrıverdi, 2014).

3 GEREÇ VE YÖNTEM

Yapılan araştırmada ebeveynlerden demografik bilgileri ile birlikte 10 soru yöneltiştir. Bu 10 soru içerisinde, bazı sorularda konuya ilişkin olarak birden fazla alt başlıklı sorular yöneltiştir. Yapılan görüşmelerde soruların dürüşlükle cevaplandığı varsayılmıştır.

Çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat yöntemiyle elde edilen bilgiler doğrultusunda görüşülen 20 ebeveyn ile okul öncesi çocuklarda medya kullanım sıklıkları, hangi koşullarda izin verildiği, önlem almak için ebeveynlerin uyguladığı bir yöntemin olup olmadığı, eşlerin bu konuda tutarlı olup olmadığı ve çocukları ne şekilde yönlendirdiklerine ilişkin bilgiler temin edilmeye çalışılmıştır. Demografik özelliklerin okul öncesi çocuklarda medya kullanımının yansıma ve değişkenliklerinin nasıl olduğuna ilişkin gözlemlenmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu tezin araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Araştırmanın türü yarı yapılandırılmış mülakat ve gözlemdir.

3.2. Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 29.12.2023- 02.01.2024 tarihleri arasında Tekirdağ İlinin Şehit Öğretmen Neşe Alten Anaokulu'ndaki 6 yaş grubu öğrencilerin toplam 30 velisi oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, araştırmaya gönüllü olarak katılan 20 veli oluşturmuştur.

3.3. Sosyo- Demografik Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek ve farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla bilgi formu oluşturulmuştur. Sosyo-demografik bilgi formunda yaş, cinsiyet, medeni durum, aile, eğitim, meslek, çalışma durumu, gelir, mülkiyet sahipliği, ısıtma sistemi, okul öncesi eğitim süresi, okuyan çocuk sayısı, çocuk yaşı, çocuk cinsiyeti, aile tipi gibi bilgilerin tarandığı değişkenlere yer verilmiştir.

3.4. Mülakat Soruları

1. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.
  - A. Sizin ve eşinizin teknolojik cihazları kullanma sebepleriniz nelerdir? Kullanmadığınız durumlarda vaktinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
  - B. Çocuğunuzun teknolojik cihazları kullanma sebepleri nelerdir? Kullanmadığı durumlarla vaktini nasıl değerlendirmektedir?
2. Bu soru üç şıktan oluşmaktadır.
  - A. Gün içerisinde siz ve eşiniz en çok hangi teknolojik cihazları kullanıyorsunuz ve bunlarla ne kadar vakit geçiriyorsunuz?
  - B. Çocuğunuz gün içerisinde en çok hangi teknolojik cihazları kullanıyor ve bunlarla ne kadar vakit geçiriyor?
  - C. Kendinize ve çocuğunuza süre sınırlaması getiriyor musunuz?
3. Bu soru üç şıktan oluşmaktadır.
  - A. Çocuğunuzun teknolojik cihazlarda en çok hangi sosyal medya platformlarını kullanıyor?
  - B. Siz ve eşiniz teknolojik cihazlarda en çok hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz?
  - C. Çocuğunuzun kullandığı teknolojik cihazlarda internet erişimi var mı varsa ebeveyn kontrolünde mi?
4. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.
  - A. Çocuğunuza teknolojik cihaz kullanımını ödül ve ceza aracı olarak kullanıyor musunuz?
  - B. Teknolojik cihazları hangi durumlarda ödül ve ceza olarak kullandığınızı açıklayınız.
5. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.
  - A. Teknolojik cihazların sizin ve eşinizin üzerinde olumlu, olumsuz nasıl etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
  - B. Teknolojik cihazların çocuğunuzun üzerinde olumlu, olumsuz nasıl etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
6. Çocuğunuzun teknolojik cihazları kullanımına ilişkin eşinizle ortak ve tutarlı davranıyor musunuz?
7. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.
  - A. Çocuğunuzun teknolojik cihaz kullanımını engellediğiniz oluyor mu?

- B. Çocuğunuzun bu duruma tepkisi ne oluyor ve bu süreci nasıl yönetiyorsunuz?
8. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.
- A. Çocuğunuz sizinle beraberken mi yoksa başkalarıyla beraber olduğu ortamlarda mı teknolojik cihaz kullanmayı tercih ediyor?
- B. Sizce bunun sebepleri neler olabilir?
9. Çocuğunuzla birlikte ev dışında ne kadar zaman geçiriyorsunuz ve bu zamanlarda vaktinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
10. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.
- A. Teknolojik cihazların doğru kullanımı sizce nasıl olmalı?
- B. Bu doğrultuda çocuğünüzü nasıl yönlendiriyorsunuz?

3.5.Verilerin Toplanması

Veriler 29.12.2023- 02.01.2024 tarihleri arasında yüz yüze şekilde velilerden toplanmıştır. Araştırmanın Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygunluğu sağlanmış olup Etik Kurul Onayı Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır.

3.6.Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler, araştırma konusu hakkında hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme ile katılımcıların görüşleri ve deneyimleri daha önceki çalışmalarla ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşmede elde edilen verilere bulgular kısmında yer verilmiştir.

Yapılan araştırmada toplamda 20 ebeveyn ile birlikte katılımcıların izni doğrultusunda not alınarak yapılmıştır.

Öncelikle her bireyin demografik sorulara verdikleri cevaplar tablolar halinde düzenlenmiştir. Benzerlikleri saptanmış olan cevaplar gruplara ayrılmış ve uygun gruplara yerleştirilmiştir.

Ebeveynlere yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları için araştırmacı tarafından alt başlıklar oluşturulmuştur. Yapılan görüşmelerde alınan bilgiler tek

tek kelimeler şeklinde ayrılmış ve her kelime soruların alt başlık gruplarına yerleştirilmiştir. Yerleştirilen bilgilerin sıklığı tablolanmıştır. Tablolanan veriler sayısal olarak değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırmada ebeveynlerin demografik özellikleri ile yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri cevaplar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda ebeveynlerin sosyo- ekonomik durumu, eğitim düzeyi ve sosyal yaşam tatmini ile çocukların teknolojik cihaz kullanım sıklığı ya da seyrekliği arasındaki ilişki anlaşılmasına çalışılarak tablolar haline dönüştürülmüştür.

Her ebeveyn kodlandırılmıştır. Görüşme yapılan ebeveynlere 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15,16,17,18,19 ve 20 kodları verilmiştir.

4 BULGULAR

4.1. Sosyal Medya Kullanımı Algısının Sosyo- Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 1. Bireylerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı
Kadın	18
Erkek	2

Yapılan çalışmada sosyal demografik değişkenlerinden cinsiyet faktörü tablo 1'deki şekilde dağılmıştır. Çalışmaya katılanların 18'ini kadın ve 2'sini de erkek veliler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	25-35	35-45	>45
Kadın	5	13	
Erkek			2

Çalışmaya katılan ebeveynlerin yaşları tablo 2'deki şekilde dağılmıştır. 35-45 yaş arasında 13 kadın, 25-35 yaş arasında 5 kadın ve 45 yaş ve üzerinde ise 2 erkek katılımcı oluşturmaktadır. En yüksek orana sahip yaş 35-45 yaş aralığındadır.

Tablo 3. Ebeveynlerin Medeni Durumuna Göre Dağılımı

Medeni Durum	Sayı
Evli	19
Boşanmış	1

Ebeveynlerin medeni durumu tablo 3'teki şekilde dağılmıştır. Evli olan katılımcı sayısı 19, Boşanmış katılımcı sayısı ise 1 olarak saptanmıştır. En yüksek oranla katılımcıların medeni durumunun evli olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	İlkokul	Ortaokul-Lise	Önlisans- Lisans
Erkek	1	1	
Kadın	3	8	7

Çalışmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumları tablo 4'teki şekilde dağılmıştır. İlkokul mezunu erkek katılımcı sayısı 1, kadın katılımcı sayısı ise 3, ortaokul- lise mezunu erkek katılımcı sayısı 1, kadın katılımcı sayısı 8, Önlisans- lisans mezunu erkek katılımcı sayısı 0, kadın katılımcı sayısı ise 7 olarak saptanmıştır. En yüksek oranla ebeveynlerin eğitim durumu ortaokul ve lise olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Meslek Durumlarına Göre Dağılımı		
Meslek	Anne Ebeveyn	Baba Ebeveyn
İşçi	1	3
Ev Hanımı	12	
Güvenlik Grv.		3
Memur	24	
Satış Danışmanı	1	
Hemşire	1	
Mağaza Sorumlusu	1	
Öğretmen	1	
Kuaför	1	
Usta Gemici		1
Serbest Meslek		1
Aşçı		1
Mobilyacı		1
Polis		1
Çiftçi		1
Şoför		1

Ebeveynlerin meslekleri tablo 5'teki şekilde dağılmıştır. Baba ebeveyn için en yüksek orana sahip meslek memurken (4) anne ebeveynde en yüksek orana sahip ev hanımı (12) olarak saptanmıştır.

Tablo 6. Ebeveynlerin Çalışma Durumuna Göre Gelir Dağılımı

Çalışma Durumu	Anne Ebeveyn	Baba Ebeveyn
Çalışıyor	11	18
Çalışmıyor	9	2

Ebeveynlerin çalışma durumu tablo 6'daki şekilde dağılmıştır. Çalışan anne sayısı 11, çalışan baba sayısı 18, çalışmayan anne sayısı 9, çalışmayan baba sayısı 2 olarak saptanmıştır. Ebeveynlerde en yüksek çalışan oranının babalar olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 7. Ebeveynlerin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Gelir Durumu	5.000- 10.000	10.000- 20.000 üstü
Sayı	5	15

Ebeveynlerin gelir durumu tablo 7'deki şekilde dağılmıştır. En düşük gelir düzeyine sahip ebeveyn sayısı 5, en yüksek gelir düzeyine sahip ebeveynlerin sayısı 15 olarak saptanmıştır.

Tablo 8. Ebeveynlerin Ev Sahipliğine Göre Dağılımı

Ev Sahipliği	Kendine Ait	Kira
Sayı	11	9

Ebeveynlerin ev sahipliği tablo 8'deki şekilde dağılmıştır. Kendine ait evde oturanların sayısı 11 iken kirada oturanların sayısı 9 olarak saptanmıştır.

Tablo 9. Ebeveynlerin Ev Isıtma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Isıtma Yöntemi	Kombi	Kalorifer
Sayı	16	4

Ebeveynlerin ev ısıtma yöntemleri tablo 9'daki şekilde dağılmıştır. Kombili evde oturanların sayısının 16, kaloriferli evde oturanların sayısının 4 olduğu saptanmıştır.

Tablo 10. Okul Öncesi Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Okul Öncesi Eğitim Süresi	1	2
Sayı	9	11

Oöe süresi tablo 10'daki şekilde dağılmıştır. Oöe süresi 1 olanların sayısı 9, oöe süresi 2 olanların sayısı 11 olarak saptanmıştır.

Tablo 11. Ebeveynlerin Okuyan Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Okuyan Çocuk	1	2	3
Sayı	9	9	2

Ebeveynlerin okuyan çocuk sayısı tablo 11'deki şekilde dağılmıştır. Okuyan çocuk sayısında 1 ve 2'nin oranı 9 iken 3 okuyan çocuk sayısı ise 2 olarak saptanmıştır.

Tablo 12. Ebeveynlerin Okuyan Çocuklarının Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Çocuk Yaşı 1	Çocuk Yaşı 2	Çocuk Yaşı 3
-------------	--------------	--------------	--------------

1-7 Yaş	20
8-15 Yaş	6
16-20 Yaş	4

Ebeveynlerin okuyan çocuklarının yaşları tablo 12'deki şekilde dağılmıştır. 1-7 yaş arasında çocuğa sahip olan ebeveyn sayısının 20, 8-15 yaş arası 2. çocuğa sahip olan ebeveynlerin sayısının 6, 16-20 yaş arası 3. çocuğa sahip olan ebeveynlerin sayısının ise 4 olduğu saptanmıştır. En yüksek orana sahip yaş aralığı 1-7 yaş arası olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 13. Ebeveynlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Çocuk Yaşı 1	Çocuk Yaşı 2	Çocuk Yaşı 3
Kız	10	8	1
Erkek	10	3	3

Ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısının cinsiyeti tablo 13'teki şekilde dağılmıştır. İlk çocuğu kız ve erkek olanların sayısı eşit (10), 2. çocuğu kız olanların sayısı 8, erkek olanların sayısı 2, 3. Çocuğu kız olanların sayısı 1, erkek olanların sayısı ise 3 olarak saptanmıştır. En yüksek oranla kız erkek dağılımı ilk çocukta olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 14. Ebeveynlerin Aile Tipine Göre Dağılımı

Aile Tipi	Çekirdek Aile	Tek Ebeveynli Aile
Sayı	19	1

Ebeveynlerin aile tipi tablo 14'teki şekilde dağılmıştır. Çekirdek aile yapısına sahip ebeveyn sayısı 19, tek ebeveynli aile yapısına sahip ebeveyn sayısı 1 olarak saptanmıştır. En yüksek orana sahip aile tipinin çekirdek aile olduğu gözlemlenmiştir.

4.2. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Ailelerin Sosyo-Ekonomik Durumları ile İlişkisinin İncelenmesi

Tablo 15. Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Ailelerin Sosyo- Ekonomik Durumları ile İlişkisinin İncelenmesi

Aile Tipi	Düşük ve Orta Gelirli Aile	Orta Üstü Gelirli Aile
Kısa Süreli Kullanım	5	8
Orta Süreli Kullanım	4	2
Uzun Süreli Kullanım	1	0

Okul öncesi eğitimi alan çocuklarda medya kullanımının ailelerin sosyo-ekonomik durumları ile ilişkisi tablo 15'teki şekilde dağılmıştır. Düşük ve orta gelirli ailelerde sosyal medya kullanımı süresi; kısa süreli kullanım 5 ebeveyn, orta süreli kullanım 4 ebeveyn, uzun süreli kullanım ise 1 ebeveyn olarak saptanmıştır. Orta üstü gelirli ailelerde sosyal medya kullanımı süresi; kısa süreli kullanım 8 ebeveyn, orta süreli kullanım 2 ebeveyn, uzun süreli kullanım 0 ebeveyn olarak saptanmıştır.

4.3. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Ebeveynlerin

Eğitim Düzeyleri ile İlgili İlişkinin İncelenmesi

Tablo 16. Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri ile İlişkinin İncelenmesi

Aile Tipi	Eğitim Düzeyi Düşük Aile	Eğitim Düzeyi Yüksek Aile
Kısa Süreli Kullanım	67	
Orta Süreli Kullanım	4	2
Uzun Süreli Kullanım	1	0

Okul öncesi eğitimi alan çocuklarda medya kullanımının ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile ilişkisi tablo 16'daki şekilde dağılmıştır. Eğitim düzeyi düşük ailelerde sosyal medya kullanımının süresi; kısa süreli kullanım 6 ebeveyn, orta süreli kullanım 4 ebeveyn, uzun süreli kullanım ise 1 ebeveyn olarak saptanmıştır. Eğitim düzeyi yüksek ailelerde ise sosyal medya kullanım süresi; kısa süreli kullanım 7 ebeveyn, orta süreli kullanım 2 ebeveyn, uzun süreli kullanım ise 0 ebeveyn olarak saptanmıştır.

4.4 Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Aile Üyelerinin Sosyal Yaşam Tatminleri ile İlgili İlişkinin İncelenmesi

Tablo 17. Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklarda Medya Kullanımının Aile Üyelerinin Sosyal Yaşam Tatmin Düzeyleri ile İlişkinin İncelenmesi

Ev Dışı Kısıtlı Zaman Geçiren Ev Dışı Uzun Zaman Geçiren

Kısa Süreli	76	
Orta Süreli	15	
Uzun Süreli	1	0

Aile ile Birlikte Cihaz Kullanımından Ayrılan Cihaz Kullanım

Kısa Süreli	6	7
Orta Süreli	4	2
Uzun Süreli	1	0

Okul öncesi eğitimi alan çocuklarda medya kullanımının aile üyelerinin sosyal yaşam tatminleri ile ilgili ilişkisi tablo 17'deki şekilde dağılmıştır. Ev dışı kısıtlı zaman geçirenlerin sosyal medya kullanımı kısa süre olan ebeveyn sayısı 7, orta süreli olan ebeveyn sayısı 1, uzun süre olan ebeveyn sayısı ise 1 olarak saptanmıştır. Ev dışı uzun zaman geçirenlerin sosyal medya kullanımı kısa süreli olan ebeveyn sayısı 6, orta süreli olan ebeveyn sayısı 5, uzun süreli olan ebeveyn sayısı ise 0 olarak saptanmıştır.

Aile ile birlikte vakit geçiren ve sosyal medya kullanımı kısa süreli olan çocuk sayısı 6, orta süreli olan çocuk sayısı 4, uzun süreli olan çocuk sayısı ise 1 olarak saptanmıştır. Aileden ayrı vakit geçiren ve sosyal medya kullanımı kısa süreli olan çocuk sayısı 7, orta süreli olan çocuk sayısı 2, uzun süreli olan çocuk sayısı ise 0 olarak saptanmıştır.

5 TARTIŞMA

Araştırmada okul öncesine devam eden çocuklarda teknolojik cihaz kullanım alışkanlıkları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde yapılan incelemelere göre elde edilen bulgular, hipotezler bağlamında daha önce yapılmış olan çalışmalardan elde edilen bulgular ile kıyaslanarak tartışılmıştır.

Yapılan çalışmanın, sosyal medya kullanımı algısının sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi hipotezine bağlı olarak okul öncesine devam eden

çocuğu bulunan 20 ebeveyne uygulanmış demografik form aracılığıyla elde edilen bulgulardan çalışmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre dağılımına bakıldığında kadın katılımcıların daha yüksek sayıda olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulguların yaş gruplarına göre dağılımını ele aldığımızda ise çalışmaya katılan ebeveynlerin ağırlıklı olarak 35-45 yaş aralığında yer aldığı görülmüştür. Çalışmaya katılan ebeveynlerin medeni duruma göre dağılımına bakıldığında ağırlıklı olarak evli oldukları anlaşılmıştır. Ebeveynlerin eğitim durumlarının en yüksek oranla ortaokul-lise olduğu gözlemlenmiştir. Meslek durumları incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğunun ev hanımı olduğu erkeklerin ise ağırlıklı olarak memur olarak çalıştığı saptanmıştır. Ebeveynlerin çalışma durumuna göre gelir dağılımı incelendiğinde en yüksek çalışma oranının babalar olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmaya katılan ebeveynlerin gelir durumuna bakıldığında yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Ev sahipliği durumuna bakıldığında ise kendine ait evde oturanların sayısının daha fazla olduğu saptanmıştır. Ev ısıtma yöntemi dağılımlarında çalışmaya katılan ebeveynlerin ağırlıklı olarak kombi ile ısındığı anlaşılmıştır. Çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının okul öncesi eğitimden yararlanma süresinin ağırlıklı olarak 2 yıl olduğu gözlemlenmiştir. Her ailede okuyan çocuk sayısı farklı şekilde dağılım göstermektedir ağırlıklı olarak 1-7 yaş arası çocuğa sahip ebeveynler çalışmaya katıldığından en yüksek orana sahip yaş aralığının 1-7 yaş olduğu gözlemlenmiştir. Ebeveynlerin çocuk sayısının cinsiyete göre dağılımına bakıldığında ise ilk çocuğu kız ve erkek olanların sayısının eşit olduğu 2. ve 3. Çocuğa sahip ebeveynlerdeki cinsiyet dağılımı farklılık göstermektedir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin biri hariç diğerleri çekirdek aile yapısına sahiptir.

Çocuklardaki teknolojik cihaz ve buna bağlı olarak medya kullanım düzeyinin artmasının, aile yapısına bağlı çeşitli değişkenlerle ilişkili olduğu konuyla ilgili bugüne kadar yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde görülmektedir. Arnett (2007), de yaptığı çalışmada çocukların televizyon izleme zamanlarının, televizyonu kullanma sürelerinin çocuğun yaşına, mizacına, cinsiyetine, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına, ebeveynlerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerine, ebeveynin televizyonu izleme sıklıklarına, ebeveyn aracılığına, televizyon izleme zamanı gibi birçok değişkene bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Bu çalışmada da okul öncesine devam eden çocuğu bulunan

ebeveynlerdeki teknolojik cihaz kullanım düzeyi bazı değişkenler üzerinden incelenmiştir.

Çocuklardaki medya kullanımının ebeveynlerin sosyo- ekonomik düzeyiyle olan ilişkisi ele alındığında ebeveynlerin, çocukların teknolojik cihaz kullanımına izin verdikleri sürelele bakılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarına daha kısa süreli teknolojik cihaz kullanım izni verdikleri görülmüştür. Buna göre literatürde yer alan çalışmalardan bazıları incelendiğinde Kayri ve Günüç (2016) yaptıkları bir çalışmada, geliştirdikleri internet bağımlılık ölçeğinden elde ettikleri bulgulara göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının internet bağımlısı olma risklerinin daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu yönüyle Kayri ve Günüç (2016) tarafından yapılan çalışmanın, bu çalışmayla farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Bunun sebebi hızlı bir şekilde gelişen ve değişen dünyada geçmişe göre teknoloji kullanım ihtiyaçlarının değişmesi, ebeveynlerin bu konuda bilinçlenmesi ve çocuklarını bu doğrultuda doğru kullanıma yönlendirmesi olabilir.

Yiğit ve Günüç (2020), yaptıkları çalışmada çocukları dijital oyun bağımlısı olan ebeveynler ile çocukları dijital oyun bağımlısı olmayan ebeveynlerin aile yapılarını bazı değişkenler açısından incelemişlerdir. Elde ettikleri sonuçlara göre aile yapısının geniş olması dijital oyun ihtiyacını aza indirmiş olup, çekirdek aileye sahip çocuklarda ise can sıkıntısı ve iletişim kurma ihtiyacından dolayı dijital oyunlara yönelebilmek görülmüştür. Yapmış olduğumuz çalışmaya katılan ebeveynlerin aile tipinin büyük ölçüde çekirdek aileden oluştuğu görülmüştür.

Çocuklardaki teknolojik cihaz kullanım düzeyinin aile tipiyle ilgili olduğuna yönelik anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Bu yönüyle çalışmamız Yiğit ve Günüç(2020) tarafından yapılmış olan çalışmayla farklılık göstermektedir. Bunun sebebizaman içerisinde ebeveynlerin aile ortamında kendine ve çocuğuna zaman ayırma süreleri değişkenlik göstermiş olabilir. Çocuklar ev ortamında anne baba dışında başka kişiler olmamasından dolayı anne babanın çocuklardaki teknolojik cihaz kullanımını daha rahat denetleme ve sınırlandırma olanağı bulunabilir. Aksi durumda evde anne baba dışında aile büyükleri veya başka kişilerin bulunması aile ortamındaki disiplin yapısını etkileyebileceğinden anne ve babanın çocukla birebir ilgi ve iletişimini bozabilir. Buna bağlı olarak çocuklardaki teknolojik cihaz kullanımını denetlemek

zorlaşabilir. Dolayısıyla aile tipinin çocuklardaki teknolojik cihaz kullanım düzeyini etkilediğine yönelik net bir tanım yapmak mümkün olmayabilir.

Büyükşahin ve Çelikkaleli (2010), tarafından ergenler üzerinde yapılan arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi çalışmasından, anne baba eğitim düzeyinin ergenler üzerindeki internet bağımlılığına ilişkin oluşturulmuş hipotezden elde edilmiş olan bulgular incelendiğinde annesi “lise mezunu” olan ergenlerin internet bağımlılık puan ortalamasının, annesi “okur-yazar olmayan” ve “ilköğretim” olan ergenlerin internet bağımlılık puan ortalamasından anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğu sonucuna varıldığı görülmüştür. Yaptığım çalışmada elde edilen bulgulara göre ise okul öncesi eğitime devam eden çocuğu bulunan ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek veya düşük olmasının çocuklardaki teknolojik cihaz kullanımını üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Bu doğrultuda yapılan araştırmanın sonuçları bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Saltuk ve Erciyes (2020), tarafından yapılan çalışmada çocuklardaki teknolojik cihaz kullanımının anne- baba tutumlarıyla olan ilişkisini incelediği çalışmasında yer alan bulguya göre üniversite mezunu olan annelerden bazıları teknolojik cihaz kullanımını tamamen yasaklamış durumdadırlar. Karşı koyamadıkları durumlarda ise bu cihazları çocuklarına sınırlı ve kontrollü olarak kullanıdıklarıdır. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu olan anneler de teknolojik cihaz kullanıdıkları istememektedirler. Ancak onlar da sık sık çocukların isteklerine karşı koyamayıp kullanıdıklarıdır. Dolayısıyla yapılmış olan bu çalışma incelendiğinde ebeveynlerin eğitim durumu ne olursa olsun çocuklardaki teknolojik cihaz kullanımının anlamlı bir biçimde değişmediği görülmüştür.

Oğuz ve Kutluca (2020), tarafından yapılan bir çalışmada ise okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlerin teknoloji kullanımına dair görüşleri cinsiyet, yaş, ilçe, öğrenim durumu, çocuk sayısı, gelir düzeyi ve teknoloji kullanım sıklığı değişkenlerine göre değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda annelerin teknoloji kullanımına yönelik görüşlerinin öğrenim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Buna göre Oğuz ve Kutluca (2020), tarafından yapılan çalışmadaki bulguların bu çalışmada elde edilmiş olan bulguları desteklediği görülmüştür. Güngör (2014), tarafından yapılan çalışmada okul öncesi dönem

çocuğunun televizyon kullanma alışkanlıklarına ilişkin anne baba görüşleri çeşitli değişkenler ele alınarak incelenmiştir. Çocuğun gün içinde televizyon izleme saatinin ebeveynin eğitim düzeyi açısından incelendiği tablodan elde edilmiş sonuçlara bakıldığında günde ortalama iki saat televizyon izlemesine izin veren ailelerin %38.7'sinin lisans mezunu, %20.6'sının lise mezunu olduğu görülmüştür.

Güngör (2014), tarafından elde edilen bu verilere göre çocukların televizyon kullanımını konusunda öğrenim durumunun belirleyici bir etken olmadığı saptanmıştır. Elde edilen bu bulgular da çalışmayı destekler niteliktedir. İncelenen araştırmalardan ve yaptığımız çalışmadan elde edilen bu sonuçlara bakıldığında anne babanın eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte teknolojik cihaz kullanımıyla ilgili daha fazla bilgiye sahip olup, teknolojik cihazları günlük hayatında daha aktif bir şekilde kullanmasına bağlı olarak çocukları için de eğitsel anlamda faydalı içeriklere ulaşma imkanı yaratmak adına teknolojik cihaz kullanımına izin vermelerinden kaynaklı olabilir. Öte yandan öğrenim durumu daha düşük olan ebeveynlerin ise teknolojik cihazların doğru kullanımına yönelik yeterli bilgiye sahip olmaması ve çocuklarını doğru içeriklere yönlendirme konusunda zorluk yaşıyor olması öğrenim durumu yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının teknolojik cihaz kullanım süreleriyle anlamlı fark yaratmamış olmasının sebeplerinden biri olabilir.

Araştırma sırasında incelenen çalışmalara bakıldığında çalışmamızda yer alan okul öncesine devam eden çocuklarda medya kullanımının aile üyelerinin sosyal yaşam tatminleriyle ilişkisi hipoteziyle ilgili olarak herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna göre çalışmamızdan elde edilen bulgulara bakıldığında ailelerin ev dışında diğer sosyal ortamlarda da medya kullanım sürelerinin hem ebeveyn hem çocuk için arttığı gözlemlenmiştir. Çocukların teknolojik cihazları bir eğlence aracı olarak görmesi sıkıldıkları ortamlarda tercih etmelerine sebep olabilir. Ebeveynlerin ise çocuklarıyla beraber bulunması gereken sosyal ortamlarda teknolojik cihazları çocukları oyalamak için kullandıkları düşünülebilir. Buna bağlı olarak ebeveynlerin ve çocukların sosyal ilişkileri zarar görebilmektedir. Akçay ve Özcebe (2012), yaptığı çalışmada teknolojik cihaz kullanma yaşının okul öncesi döneme kadar indiğini ve bu dönem çocuğunun genellikle ebeveynleri ve çevresini taklit ederek öğrendiği ve öğrendiğini uygulamaya çalıştığından bahsedilmiştir ve buna yönelik çocuğun bilgisayar oyununun seçimi,

kullanma süresi, kullanma zamanı gibi konularda çocuklarını doğru yönlendirmesi adına ebeveynlere eğitim verilmesi gerekmektedir.

6 SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal medya günümüzde teknolojinin gelişimiyle insanların en çok vakit geçirdiği mecra haline gelmiştir. İnsan hayatını kolaylaştırmaya yönelik gelişen teknolojinin zaman içerisinde olumlu ve olumsuz etkileri de ortaya çıkmıştır. Teknolojinin ilk nihai amacı iletişim kurmak iken daha sonrasında insanların birçok alana kolay erişimini sağlayan bir imkan haline gelmiştir. Yapılan literatür araştırmalarında da gözlemlendiği üzere teknolojiyi en etkili şekilde kullananlar genellikle okur-yazar seviyesi ve eğitim düzeyi yüksek olan kesimler olduğu anlaşılmıştır. Fakat bunun beraberinde olumsuz tarafları da dikkat çekmektedir. Bu genellikle kişilerin gün içerisinde zamanı en etkili şekilde kullanacağı anları dahi teknolojiye ve sosyal medyaya uzun süre ayırmasıyla kişinin yaşamını niteliksiz hale getirmektedir. Bu olumsuz etkileri örnek vermek gerekirse kişinin teknolojiyle tamamen kendi dünyasına kapılarak sosyal ilişkilerinin zayıflaması, kişisel gelişimini aksatması, ekran bağımlılığı, bilişsel ve fiziksel işlevlerinin zarar görmesi, bireylerin yalnızlaşması, aile içi ilişkilerin köklü yönde etkilenmesi, çocukların sosyal medyada çok fazla vakit geçirmesinden dolayı siber zorbalığa maruz kalması ve siber zorbalık uygulaması. Ebeveynlerin sosyal medyada fazla vakit geçirmesi sebebiyle toplumsal aile yapısının bozulması ve daha sayılabilecek çok sayıda olumsuz etkileri de ortaya çıkarmıştır. Teknolojinin ve sosyal medya kullanımının tüm bu olumsuz etkileri düşünüldüğünde çözüm olarak birtakım öneriler aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

- Teknoloji ve sosyal medya kullanımına ilişkin çocukların ebeveynlerin uzmanlar tarafından psikoeğitim görmesi.
- Teknoloji ve sosyal medya kullanımında çocukların kontrolsüz kullanımından dolayı bilişim güvenliğinin ebeveynler ve uzmanlar tarafından sağlanması.
- Bütün sosyal medya platformlarında yaş uygunluğu sınırlaması getirilmesi.
- Ailelerin teknoloji ve sosyal medya kullanımı hakkında bilgilendirilmesi.
- Ebeveynlerin çocuklarını boş zamanlarında teknolojiye yönlendirmek yerine bilişsel, fiziksel ve gelişimsel alanlarını geliştirecek aktivitelere yönlendirmesi.

- Ebeveynlerin kendi aile yapısını kurmak amacıyla gün içerisinde teknoloji ve sosyal medya kullanımını minimum düzeye indirilmesi.
- Ebeveynlerin teknoloji ve sosyal medya kullanımını kişisel gelişimlerinin önüne koymaması.

Yukarıda sıralanmış maddeler teknoloji ve sosyal medya kullanımını bireylerin sağlığını ve yaşam kalitesini korumak amacıyla yapılması gereken öneriler olarak dikkate alınabilir.

7 KAYNAKÇA

- Akbaş, Ö. Z., & Dursun, C. (2020). Teknolojinin Aileye Etkisi Değişen Ailenin Dijital Ebeveyn ve Çocukları.pdf. *TurkishStudies*, 15(4), 2245-2265.
- Ansiklopedi, Ö. (2021). *Basın-yayın* [Ansklopedi]. Vikipedi. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bas%C4%B1n-yay%C4%B1n>
- Aslan, A., Turgut, Y. E., Göksu, İ., & Aslan, S. A. (2019). Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin ve Kullanım Alışkanlıklarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 793-815.
- Ateş, E. C., & Saluk, A. (2018). Bilişim Suçları Kapsamında Suça Sürüklenen Çocukların İncelenmesi. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 154-176. <https://doi.org/10.20304/humanitas.425792>
- Ayaz, F., & Taşdelen, B. (2022). *Bir Yaşam Alanı Olarak Dijital Medya*. Eğitim Yayınevi.
- Aytaş, G., & Kaplan, K. (2017). Medya Okuryazarlığı Bağlamında Yeni Okuryazarlıklar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2).
- Bostancı, M. (2019). DigitalParents' Perception of Privacy in Social Media. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 10(38), 115-128. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2019.3.005.x>
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 28, 31-44.
- Cengiz Saltuk, M., & Erciyes, Dr. Öğr. Ü. C. (2020). Okul Öncesi Çocuklarda Teknoloji Kullanımına İlişkin Ebeveyn Tutumlarına Dair Bir Çalışma. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 4(2), 106-120.

- Çalapkulu, Dr. Öğr. Ü. Ç., & Alp, F. (2020). Dijital ebeveynler ile çocukların sosyal medya kullanımını üzerindeki mahremiyet ilişkisi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 132-144.
- DayNurseries. (2023). *What is a pre-school?*DayNurseries. <https://www.daynurseries.co.uk/advice/what-is-a-pre-school>
- Doğan, S. (2016). Eğitim ve Öğretimde Teknolojinin Doğru Kullanımı ve 0-7 Yaş Çağındaki Çocuklarda Teknolojinin Etkisi. *Yeni Türkiye*, 1(88), 722-730.
- Ergüney, M. (2017). İnternetin Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar Üzerindeki Etkileri Hakkında Bir Araştırma. *Ulakbilge*, 5(17), 1917-1938.
- Fide, E. G., & Sapsağlam, Ö. (2020). Youtube Yayıncılarının Çocukların Kimlik İnşa Süreçlerine Yansıması. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 199-210.
- Gençer, R. (2018). *Medya çocuk ilişkisi bağlamında mevcut duruma ilişkin çalışma sonuçlarının incelenmesi*. Sakarya Üniversitesi.
- Güleç, N. (2023). Kritik ve analitik düşünme perspektifinde dijital medya okuryazarlığı [Kadın ve Aile]. *Kritik ve analitik düşünme perspektifinde dijital medya okuryazarlığı*. <https://www.kadinveaile.com/kritik-ve-analitik-dusunme-perspektifinde-dijital-medya-okuryazarligi/>
- Güleç, V. (2018). Aile İlişkilerinin Sosyal Medya ile Birlikte Çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2(1), 105-120.
- Hardell, L. (2018). Effects of Mobile Phones on Children's and Adolescents' Health: A Commentary. *Child Development*, 89(1), 137-140. <https://doi.org/10.1111/cdev.12831>
- Hobbs, R. (2010). *Digital and medialiteracy: A plan of action : a whitepaper on the digital and medialiteracy recommendations of the Knight Commission on the information needs of communities in a democracy*. AspenInstitute.

- Holloway, D. J., Green, L., & Kylie Stevenson. (2015). Digitods: Toddlers, TouchScreens and Australian Family Life. *M/C Journal*, 18(5).
<https://doi.org/10.5204/mcj.1024>
- İnan, T. (2013). *Medya Okuryazarlığı Sürecinde Medya, Çocuk ve Ebeveyn İlişkisi: Ortaokul Öğrencilerinin Ve Ebeveynlerinin Televizyon Ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi*. Dumlupınar Üniversitesi.
- Kanat, S. (2016). *Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Dijital Medya ve Savaş*.
- Kanbur, B. N. (2020). Görsel Medyanın ve Subliminal Mesajların Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10, 94-106. <https://doi.org/10.38079/igusabder.665516>
- Karaboğa, M. T. (2018). Medya Çağında Çocuk ve Çocuk Kültürü: Şiddet ve Tüketim Kültürünün Yansımaları. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-17.
- Karaboğa, M. T. (2019). Dijital Medya Okuryazarlığında Anne ve Baba Eğitimi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 2042-2073.
- Karadayı, M. (2019). *12-18 Yaş Arası Çocuklarda Sosyal Medya Kullanımı: Elazığ Örneği*. Fırat Üniversitesi.
- Mustafaoğlu, R., & Yasacı, Z. (2018). Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 51-58.
- Onur, B. (2018). *Değişen Çağ Değişen Çocukluk* (1. bs). İmge Yayınevi.
- Özdiñç, T. (2014). *Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımında Sosyal Medya Kullanımı: Bir Durum Çalışması*. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Özer, A., Gürkan, A. C., & Ramzanoğlu, O. (2006). Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 4(3), 54-57.

- Radesky, J. S., & Christakis, D. A. (2016). Increased Screen Time: Implications for Early Childhood Development and Behavior. *Pediatric Clinics of North America*, 63(5), 827-839. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2016.06.006>
- Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi : Life-span development* (Yüksel Galip, Ed.). Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Seferoğlu, S. S. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (4.baskı). Pegem Akademi.
- SerİN, H. (2019). Sosyal Medyada Çocuk Hakları İhlalleri: Ebeveynler ve Öğretmenler Farkında mı? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1005-1031. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.555107>
- Solmaz, B., & Yılmaz, R. A. (2012). Medya Okuryazarlığı Araştırması ve Selçuk Üniversitesi'nde Bir Uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(3), 55-61.
- Strasburger, V. C. & The Council on Communications and Media. (2010). Children, Adolescents, Substance Abuse, and the Media. *Pediatrics*, 126(4), 791-799. <https://doi.org/10.1542/peds.2010-1635>
- Şirin, M. R., & Yavuzer, H. (2013). *I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi: Bildiriler kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tanrıverdi, H. (2014). Lise Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Amaçlarının ve Sosyal Ağları Benimseme Düzeylerinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Adiyaman University Journal of Social Sciences*, 18, 775-775. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.849>
- Tonta, Y. (1997). Elektronik Yayıncılık, Bilimsel İletişim ve Kütüphaneler. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(4).
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Sosyal Medya*. <https://sozluk.gov.tr/>

- Türk, M. S. (2014). Medyanın Gerçeklik İnşası ve Gerçeklik Algısı. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 5(28), 9-32.
- Ünsalan, M. T. (2020). *0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Medya Kullanımı ve Çocuk Gelişimi*. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- VeziroğluÇelik, M. (2018). Çocuk, Teknoloji ve Medya: Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Bir Çalışma. *Journal of TurkishStudies*, 13(Volume 13 Issue 6), 147-164. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12945>
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk psikolojisi* (34. bs). Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, D., & Güney, R. (2021). Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Kullanımına İlişkin Öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(4), 486-494. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.829839>
- Yörükan, T. (2009). Bir Sosyalleşme ve Kişilik Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Sınıflar. *Erdem*, 54, 1-52. <https://doi.org/10.32704/erdem.2009.54.001>
- Yurdakul, I. K., Dönmez, O., Yaman, F., & Odabaşı, H. F. (2013). *Dijital Ebeveynlik ve Değişen Roller | Digital Parenting and Changing Roles*.

8 EKLER

Ebeveyn Bilgi Formu

Demografik Bilgiler

1. Ad soyadı:
2. Yaşınız:
3. Medeni durumunuz

Evli	
Bekar (boşanmış)	

4. Anne baba ayrı ise çocuk kimin yanında kalıyor?
5. Eğitim düzeyiniz

	Siz	Eşiniz
Okur-yazar değilim		
İlkokul		
Ortaokul-Lise		
Önlisans-Lisans		
Lisansüstü-Doktora		

6. Mesleğiniz

Sizin:
Eşinizin:

7. Çalışma durumunuz

	Tam zamanlı	Yarı zamanlı	Aile işi	Çalışmıyorum
Sizin:				
Eşinizin:				

8. Ailenizin aylık toplam gelir miktarı

5.000-10.000 TL	
10.000-20.000 TL	
20.000 TL üstü	

9. Oturduğunuz ev kime ait?

Kendine ait	
Kira	
Lojman	

10. Evin ısıtma düzeni nedir?

Soba	
Kat kaloriferi (kombi)	
Kalorifer	

11. Çocuğunuz kaç yıldır okul öncesi eğitim alıyor (bu yıl dahil):

12. Ailenin toplam okuyan çocuk sayısı

13. Çocuklarımızın yaşı ve cinsiyeti

	YAŞI	CİNSİYETİ
1.ÇOCUK		
2.ÇOCUK		
3.ÇOCUK		
4.ÇOCUK		

14. Aile tipinizi işaretleyiniz

Tek ebeveynli aile:	
Çekirdek aile:	
Geniş aile:	

11. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.

C. Sizin ve eşinizin teknolojik cihazları kullanma sebepleriniz nelerdir?
Kullanmadığınız durumlarda vaktinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

D. Çocuğunuzun teknolojik cihazları kullanma sebepleri nelerdir? Kullanmadığı durumlarda vaktini nasıl değerlendirmektedir?

12. Bu soru üç şıktan oluşmaktadır.

D. Gün içerisinde siz ve eşiniz en çok hangi teknolojik cihazları kullanıyorsunuz ve bunlarla ne kadar vakit geçiriyorsunuz?

E. Çocuğunuz gün içerisinde en çok hangi teknolojik cihazları kullanıyor ve bunlarla ne kadar vakit geçiriyor?

F. Kendinize ve çocuğunuza süre sınırlaması getiriyor musunuz?

13. Bu soru üç şıktan oluşmaktadır.

D. Çocuğunuzun teknolojik cihazlarda en çok hangi sosyal medya platformlarını kullanıyor?

E. Siz ve eşiniz teknolojik cihazlarda en çok hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz?

F. Çocuğunuzun kullandığı teknolojik cihazlarda internet erişimi var mı varsa ebeveyn kontrolünde mi?

14. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.

A. Çocuğunuza teknolojik cihaz kullanımını ödül ve ceza aracı olarak kullanıyor musunuz?

C. Teknolojik cihazları hangi durumlarda ödül ve ceza olarak kullandığınızı açıklayınız.

15. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.

C. Teknolojik cihazların sizin ve eşinizin üzerinde olumlu, olumsuz nasıl etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

D. Teknolojik cihazların çocuğunuzun üzerinde olumlu, olumsuz nasıl etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

16. Çocuğunuzun teknolojik cihazları kullanımına ilişkin eşinizle ortak ve tutarlı davranıyor musunuz?

17. Bu soru iki şıktan oluşmaktadır.

C. Çocuğunuzun teknolojik cihaz kullanımını engellediğiniz oluyor mu?

D. Çocuğunuzun bu duruma tepkisi ne oluyor ve bu süreci nasıl yönetiyorsunuz?

18. Bu soru iki Şıktan oluşmaktadır.

C. Çocuğunuz sizinle beraberken mi yoksa başkalarıyla beraber olduğu ortamlarda mı teknolojik cihaz kullanmayı tercih ediyor?

D. Sizce bunun sebepleri neler olabilir?

19. ocuğunuzla birlikte ev dışında ne kadar zaman geçiriyorsunuz ve bu zamanlarda vaktinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

20. Bu soru iki Şıktan oluşmaktadır.

C. Teknolojik cihazların doğru kullanımını sizce nasıl olmalı?

D. Bu doğrultuda çocuğunuzu nasıl yönlendiriyorsunuz?

